

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MELAHAT HANIMIN DÜZENLİ YAŞAMI

Peride Celal

MELAHAT HANIMIN DÜZENLİ YAŞAMI

2. BASIM

Peride Celal
MELAHAT HANIM'IN
DÜZENLİ YAŞAMI

ÖYKÜLER

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

**PERİDE CELAL'İN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI**

BİR HANİMEFENDİNİN ÖLÜMÜ / *iki öykü*
GEÇENİN UCUNDA / *roman*
GÜZ ŞARKISI / *roman*
JAGUAR / *öykü*
KURTLAR / *roman*
MELAHAT HANIM'IN DÜZENLİ YAŞAMI / *öyküler*
MEKTUP / *öykü*
ÜÇ YİRMİ DÖRT SAAT / *roman*

Peride Celal, 1916 yılında İstanbul'da doğdu. Saint Pulchérie Fransız okulunda okudu. Bir süre İsviçre'de Bern'de Basın Ataşeliğinde çalıştı Yazı hayatına Yedi Gün Dergisinde yayınladığı bir öyküsüyle başladı (1935), bunu Son Posta, Cumhuriyet, Tan, Milliyet gazetelerindeki öykü, röportaj ve romanları izledi. Yazı hayatının ilk on beş yılında aşk ve serüven romanlarıyla tanındı. Bu romanlar arasında *Sönen Alev* (1938), *Yaz Yağmuru* (1940), *Ana Kız* (1941), *Kızıl Vazo* (1941), *Ben Vurmadım* (1942), *Atmaca* (1944), *Aşkın Doğuşu* (1944), *Yıldız Tepe* (1945), *Dar Yol* (1949) vardır. Daha sonra *Peride Celal*'in yazarlığında büyük bir dönüşüm görülür. Daha gerçekçi, daha toplumsal bir bakışla yazdığı bu yeni dönemin kitapları şunlardır: *Üç Kadının Romanı* (1954) *Kırkıncı oda* (1958), *Gecenin Ucunda* (1963), *Güz Şarkısı* (1966), *Evli Bir Kadının Günlüğünden* (1971), *Üç Yirmi Dört Saat* (1971), *Jaguar* (1978), *Bir Hanımefendinin Ölümü* (1981), *Pay Davası* (1985), *Üç Kadın* (1987), *Kurtlar* (1991), *Mektup* (1994). Peride Celal, *Üç Yirmi Dört Saat* adlı romanıyla '1977 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, *Kurtlar* adlı romanıyla da '1991 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. 1996'da 15'inci İstanbul Kitap Fuarı'nda TÜYAP'ın 'Onur Konuğu' seçildi.

İÇİNDEKİLER

Melahat Hanım'ın Düzenli Yaşamı	9
Ağaç	25
Açık Oturum	33
Toz Duman	49
Karşılaşma	67
İskele	77

**MELAHAT HANIM'IN
DÜZENLİ YAŞAMI**

Melahat Hanım, kocası ölünce yeniden İstanbul'a yerleşmeye karar verdi. Çok çekmişti kocasından zavallı. İçkici, kumarbaz, sorumsuz bir adam... Melahat Hanım onu sevmiştii. Sevmese ailesinin karşı çıkmasına aldırmadan peşine takılıp İstanbul'dan İzmir'e gelir miydi? İlk yıllar ballı börek... Sonrası tam bir hırlaşma içinde geçmişti. Ama ne de olsa yıllarca bir yastığa baş koyduğu kocası... Çok ağlamıştı ardından. Bu arada ona olan bütün ödevlerini titizlikle yerine getirmişti: Gazetelere koskocaman ölüm ilanları vermiş, kırkında mevlüt okutmuş, mezarını en iyi mermerlerden yaptırıp kumar borçlarını ödemişti. Daha bir sürü can sıkıcı iş. Oturduğu apartman katını, iyi bir müşteri bulup satmış, kocasının çalıştığı bankadan tazminatını almış, emekli aylığını bağlatmıştı. İstanbul'daki katı boşaltmak oldukça uzun sürmüştü. Koştur oraya, koştur buraya, yorulup tükenmişti sonunda Melahat Hanım. Ama bir bakıma acısını söndürüp uyutmuştu bütün bu karışık uğraşlar arasında.

İzmir'deki evi satarken eşyaların bir çoğunu elden çıkardı. Eskisine hiç benzemeyen kavgasız, gü-rültüsüz yeni bir yaşam kuracaktı. Bunu iyice aklına koymuştu.

İstanbul'a geldiğinde kiracıların yıkıntıya çevirdikleri katın onarımı için boyacı, parkeci, cilacı, tesisatçı peşinde bir koşuşturmadır başladı. Boyanıp ona-

rilan yeni katını, yeni eşyalarla döşedi. İşlere koşuşturmaktan öleni düşünecek zamanı kalmıyordu. Yorgunluğa karşın keyfi yerindeydi. Dostları, yakınları biraz şaşırmadılar değil, onun bu vurdum duymazlığına.

Badana, kapıların, pencerelerin boyası, parkelere sistire ve sokak kapısına çifte kilit... Mutfağına yeni raflar yaptırdı Melahat Hanım. Raflarına kırmızı emaye tencerelerini dizdi sıram sıram.

İzmir'deki evde çok çilesini çekmişti köhne eşyaların, daracık mutfağın, dibi kararmış eski tencerelerin.

Kocasını aldırmanın biriydi. Ancak iki üç yılda bir boya, badana... Sonra hoyrat!.. Kırılmadık, çökmedik koltuk, iskemle bırakmamıştı evde. Kocasının kitaplarının çoğunu kitaplıkla birlikte satmıştı Melahat Hanım. Tahtaları kurtlanmış, rafları çökmüş toz yuvası... Kitaplırsa okunmaktan eskiyip püskümüş. Melahat Hanım İstanbul'a gelince, salonunu süsleyen camlı bir kitaplık almış, renkli, ciltli kitaplar dizmişti içine. O yıl moda olduğunu söyledikleri için, halılara kadar bütün eşyaları açık renk seçmişti. Artık dağıtıp kirletecek kimse olmadığına göre... Yemek odası lake taklidi. Yuvarlak masayı çevreleyen iskemlelerin arkaları uzun; dantel gibi oyma oyma. 'Şahane!' Bakmakla doyulmaz. Yatak odası, örtüsünden, perdelerine kadar pembe çiçekli. Koskocaman bir karyola. Başucu bronzdan; altın gibi parlayan. Pencere önlerinde kırmızı sardunyalar...

Melahat Hanım'ın yeni evini beğenmeyen kalmadı. "Doğrusu, 'şahane!'" diyorlardı. "Öylesine güzel 'dekore' edilmiş. Hele renkler!" diyorlardı. O yıl gerçekten de renkler çok önemliydi. Örneğin çoğu yapı-

lar hardal rengine boyanmış küçük kıslalar gibi diziliyordu sokak boylarınca. İçlerinde akide şekeri gibi pembe, yeşil, cart kırmızı olanlar da vardı. Her şey modaya göre uygulanıyordu. Elinden gelse Melahat Hanım da öyle bir renge boyardı apartmanını ama kiracılar karşı çıkmışlardı.

Evet, güzel 'dekore' etmişti evini Melahat Hanım. Sonunda her şey yerli yerine oturmuştu. Zaman zaman başarısına kendisi de şaşıyor. Yeni bir vazo, lamba, şu bu yerini bulduğunda, odaları, salonu, mutfığı dolaşıp her yanı zevkli bir tablo gibi seyretmekten bıkip usanmıyordu.

Mutluluğuna diyecek yoktu. Kurduğu düzeni kimse bozamazdı artık. Orada burada ağzına kadar dolu kül tablaları, mutfak köşelerine atılmış boş içki şişeleri, masaların üstünü dolduran eski gazeteler, dergiler, raflardan taşan üst üste yığılmış kitaplar, yerlere atılmış yastıklar, oturmaktan ezilip büzülüp kaymış koltuk minderleri... Kirli pabuçlarla kanepelere uzanmak, oraya buraya ceket, palto, pijama atıp terlikleri salonun ortasında unutmak, yatakta örtüleri çekiştirip kendi üstüne alarak... Bencil! Yok, yok... Bütün bunlara paydos. Bir başkasının terli sıcaklığından uzak, gece yarıları uykusunun en tatlı yerinde üstüne binen sarhoş kocasının elinden kurtulmak için bağırıp çağırarak uyanmalar, bütün o rezillikler...

İlk gece yeni evinde, geniş, güzel yatağında, kollarını, bacaklarını savurup yayılarak bir güzel uyudu Melahat Hanım. Sabah kalktığında yorgunluğunu üstünden atmıştı. Yeni bir kan akıyordu sanki damarlarında, öylesine sağlıklı, sevinçliydi. Mutfağına geçip kendisine güzel bir kahve pişirdi. Gümüş gibi parlayan çaydanlığı ocağın üstüne koydu. Beyimizin kah-

vesini, kahvaltısını hazırla, yatağına kadar götür... Oraya buraya attığı giysilerini toplayıp eline ver. Oh! Kurtulmuştu bütün bu angaryalardan. Gene de beğenmezdi: "Çay iyi demlenmemiş, ekmek taze değil, peynir kaskatı," diye sürüp giden dırdırlar... Hele o pis pis geyirmesi sofradan kalkarken... Uzaktan bile insanın yüzüne barut gibi çarpan alkollü, acı soluğu... 'Bundan sonra canım için yaşayacağım' diye, düşündü Melahat Hanım. Mutfak masasının bir köşesine ilişip parlak, krom bulaşık çukuruna, kırmızı, emaye tencerelerine karşı yaptı kahvaltısını. Kahvaltı takımını çabucak yıkadı. Mutfaktan çıkarken eşikte durup baktı. Ocağı, muslukları, rafları, hiç dokunulmamış gibi parlıyordu. Ne kadar hoş bir görüntü! İzmir'deki küçük, yarı karanlık mutfağı anımsayınca, "Oh be!" diye sevindi. Yemek yapmaya bayılırdı kocası. Eli de lezzetliydi doğrusu. Hele bir içli pilavı, soğanlı yahnisi vardı... Eksik olsun pilavı da, yahnisi de... Arkasında bir sürü bulaşık bırakıp çıkardı mutfaktan. ıslık çalarak, umursamaz... Öyle de boğazına düşkün! Giysilerindeki yağ lekeleri. Akşama kadar uğraş dur, çıkaracağım diye. Ya gömleklerinin ütüsü? Sevmediği şeylerin başında gelirdi gömlek ütölemek Melahat Hanım'ın. Genç kızken babasının, kardeşlerinin bütün gömlekleri... Evlendiğinde de kurtulamamıştı ütünün bunaltıcı sıcağından. Daha neler neler...

Melahat Hanım mutfaktan ıslık çalarak çıktı o sabah. Farkında değildi, ama kocasının ıslıkla çaldığı şarkı vardı dudaklarında.

Öğleden sonra, köşe bucağı iyice gözden geçirdi. Mutfakta bulduğu bir iki eksiği, alışveriş için hazırladığı listeye ekledi.

Her şey yerli yerindeydi yeni evinde. Bu da onu bir kez daha mutlu kıldı. Perdeleri ne güzel çekmişti buruşturmadan, koltuklar uslu uslu köşelerinde, kül tablaları pırıl pırıl... Artık öyle şırrak diye, yırtar gibi perdeleri açmak yok, tuvaletten banyoya, banyodan yatak odasına şap şap, yalınayak gidip gelmeler, sigara küllerini oraya buraya savurup küllükleri yarı basılmış izmaritlerle doldurmak yok...

'Bu günden sonra her şey, her zaman yerli yerinde olacak,' diye başını salladı Melahat Hanım, kararlı. Sokak kapısının önünde, kapı altından atılmış sabah gazetesini aldı. Oh be! "Önce sen okuyacaksın, hayır ben okuyacağım" kavgası da bitmişti. Kocasının okuyup buruşturduktan sonra yatağın üstüne attığı dağılmış gazeteler ne kadar sinirine dokunurdu. Eline almak istemezdi bir zaman. Sanki adam sayfaların içinde ne varsa sömürüp bitirmiş, kendisine okunacak bir şey bırakmamış gibi.

Bir eski okul arkadaşıyla buluşup çarşı pazar dolaşacaklardı o gün. Dostunun telefonunu beklemek için gazetesini elinde, çiçekli penceresinin önündeki yeni koltuğuna eskitmekten korkar gibi nazikçe ilişip oturdu Melahat Hanım. Gazetesini açtı, kadın süs eşyalarına ayrılan magazin sayfasında aradığını buldu: Ünlü bir kadın yazarın köşe yazısı... Melahat Hanım da bir çokları gibi kendini bulurdu o satırların arasında. Bakalım gene ne yazmış, diye meraklandı. Kocasınca olsa alay ederdi: "Feminist kokona!" diye. Kocasına göre, kadınları kollayan yazar; çirkin, erkek delisi, evde kalmış bir kızdı kesin.

Başlığı okuyunca gülümsedi Melahat Hanım: "Beyler hizaya gelin!" Şöyle bir göz attı satırları atlayarak:

"Gene, 'durmadan bize saldıran bu erkek düşmanı kadından illallah!' diyeceksiniz biliyorum. Kızacaksınız bana kadınların yanını tutuyorum diye. Bir kez de hak verin ne olur! Bizleri böylesine hor görüp ezmek neden?"

Ne güzel yazıyordu kadın! Bayılıyordu ona Melahat Hanım. Bak bak ne diyor: "Kiminize göre bir süs eşyası, alıp vazoya konacak, istediğiniz zaman koklanacak bir çiçek gibiyiz, kiminize göre ayağınızın altına serilmiş bir paspas, çiğneyip kolayca geçeceğiniz. Keyfinizle kullanacağınız bir tutsak, boyun eğip susması gereken bir hizmetçi..."

İşte tam yerinde: "Boyun eğip susması gereken..." Kocasının sesini duyar gibi oldu Melahat Hanım: "Yeter be! Dırlanıp durma. Şöyle rahat kafayla iki kadeh rakı içip yorgunluk çıkaralım dedik..." Mezelerini kendisi hazırlardı. Arkada bir sürü bulaşık, umurunda mı? Sonra da karşısına oturmalıymışım, bir kadeh birlikte içmeliymişiz...

Kadın yazar çok akıllı biriydi, evet... 'Hizmetçi', Ya da 'Şüs eşyası'. Çok doğru söylüyordu. Onları nasıl da yerine oturtuyor, ağızlarının payını ne iyi veriyor, diye düşündü Melahat Hanım. Bir kadın okuyucusu yazmış. Bakalım ne yazmış? "Her iş benim üstümde" diye yakınıyor. "Gene de yaranamıyorum. Ya çocuklar bakımsız, ya da yemekler tatsız." Zavalı... Zavalılık! Kadıncağz içini döküyordu işte: "İnanın yarım saatim bile yok gün boyunca kendime ayırabildiğim. Çocuklar öğle uykusuna yattıklarında kahvemi içerken gazeteye bir göz atabiliyorum ancak."

Baştan sona köşe yazarıyla ona, mektup yazan o zavalı kadınla birlikteydi Melahat Hanım. Şükrolsun

kendisi özgürlüğüne kavuşmuştu. İkinci sınıf insan olmaktan kurtulmanın sevinci ile 'Bir daha hiçbir zaman,' diye, gülümsedi oturduğu yerde. Gazetesini hanım hanımcık katlayıp koydu masanın üstüne. Yalnız garip bir şey oldu o gün: Koltuğundan kalkarken bir gölge sıyırıp geçti yanından sanki. Melahat Hanım aldırmadı. Daha eve yabancıydı, yeni alışmaya başladığı yalnızlığında, kendisini zaman zaman tedirgin hissetmesi kadar doğal bir şey olamazdı.

Ertesi gün daha çok mutluydu Melahat Hanım. Mutfağın eksiklerini tamamlamış, dolaplarını yerleştirip çamaşırların arasına eliyle diktiği küçük, ipek keseciklerde lavanta çiçeği koymuş, salonun her köşesini kızıl, sarı, mavi kasımpatlılarıyla doldurmuştu. Daha sonraki günler de keyifli geçti. Eve alışmaya başlamıştı. Her sabah mutfak masasının köşesinde kahvaltı. Her sabah dergileri karıştırıp yemek tariflerini, güzellik reçetelerini, çok sevdiği kadın yazarın köşesini zevkle okumak... Öğleden sonra bir iki arkadaşıyla buluşup gevezelik, şurada burada şık butikler keşfedip alışveriş... On beş günde bir çay ve bezik toplantıları, yakınları, ahablarıyla... Evin temizliği, gidip gelmeler, alışverişler, her şey saat gibi işliyordu. Salon bozulmasın diye öğle yemeklerini mutfakta yemeye başlamıştı, yemekleri aşağı yukarı aynı şeylerdi: Makarna, pilav, tavada kolayca kızarttığı bir et parçası, iki sos, hazır çorbalar, biraz da meyve... Kocasının ağır yemeklerinden kurtulalı midesi bayram ediyordu. Ama garip bir şey vardı: Kimi zaman kocasının çok sevdiği sarımsak, soğan, balık, nohutlu yahni kokuları sarıyordu evi. Huylanıp mutfaka koştuğu, tencere kapaklarını açıp baktığı oluyordu. Bir an iştahlanıyor, sonra pencereleri açıyordu o garip yemek

kokularından kurtulmak için. Sabahları yatağından geç kalkmaya başlamıştı. Uzun uzun uyumak istiyordu. Uyuyordu da. 'Yılların yorgunluğunu çıkarıyorum' diye, gülüyordu kendi kendine. Hiç yapmadığı gibi gerinip esneyip kalkmaya üşenerek gazetesini ilanlarına kadar okuyordu yatağında. Sonra kitaplara el atmaya başladı. 'Kiralık Konak', 'Sinekli Bakkal'ı okudu yeniden. Balzac'a merak sardı. 'Vadideki Zambak'ı, 'Eugenie Grandet'yi sıraladı. 'Goriot Baba'ya el attığında, kocasının ince yazısıyla geçtiği notları gördü sayfa kenarlarına. Şaşırdı. Adam başka bir dünyadan seslenmek ister gibi ince, güzel yazısıyla çıkıvermişti karşısına. Bu eski kitap neden benimkilerin arasına karışmış! diye kızdı ve hemen Balzac'tan vazgeçti. Böylece günler, haftalar, aylar birbirini kovaladı. Dostları, arkasından, "Ne kadar değişti, kocasının ölümünden sonra sanki gençleşip güzelleşti!" diye, söylüyor, neden yeniden evlenmediğini soranlar bile oluyordu yarı şaka. Melahat Hanım, bir daha mı, diyordu içinden, bir daha mı! Yalnız, bir gece garip bir şey oldu: Kocası üstündeydi. Boynuna sarılmıştı sıkı sıkı. "Uyku taklidi yapma, sen de bayılırsın, haydi, haydi..." diye sırnaşıyordu. Kan ter içinde uyandı Melahat Hanım. O yana döndü, bu yana döndü, uyku tutturamadı bir türlü.

O günden sonra Melahat Hanımın düzenli yaşamı bozulur gibi oldu. Önce sesler vardı. Birdenbire yanı başında sert bir çağrı: "Hanım, neredesin?" Ya da şarkı söylemeye kalktığında sesine karışan tatlı bir ılık. Sonra gerçek mi değil mi anlayamadığı garip olaylar: Pencereden bakarken arkasında duyduğu ayak sesleri, odalara girdiğinde duvarlara doğru çekilip kaybolan pek iyi tanıdığı erkek gölgesi, banyoda

yıkanırken kışına dokunup geçen bir elin sıcak parmakları...

Önceleri aldırma istemedi. Sonradan, birine anlatsam mı? diye düşündü. Deli derlerdi insana. En iyisi aldırmamaktı. Gülüp geçer böyle şeylere, kimseye anlatamayız... Bir gece, daha garip bir şey oldu: Kocasının horladığını duydu yanibaşında. Dirsek vurup uyandırmaya çalıştı adamı. Bir yandan da bağıyordu her zaman yaptığı gibi: "Yeter be, yeter! Sırtüstü yatma dedik sana. Öbür yanına dönüp uyusana!" Kendi sesiyle uyanıp gözlerini açtığında yatakta kimse yoktu. Odanın içinde biri var gibi geldi ona. Korktu biraz. Kalkıp odaları dolaştı. Kapının kilidini yokladı ve sabaha kadar gözünü uyku tutmadı.

Birkaç gün sonra dostlarına alayla açacak oldu: "Ayol bizimkinin ıslık sesleriyle uyanıyorum; geceleri rüyama giriyor. Sanki öbür dünyadan dönmüş, peşimi kolluyor adam!" Güldüler alaya alıp. "Hayal görmeye başladın anlaşılan!" diye. O da onlarla güldü. Ama içi korkuyla titriyordu gülerken.

Garip şeyler sürüp gidiyordu evde; güzel, düzenli yaşamını paramparça eden: Öksürüyordu kocası kapı arkalarında. Sonra birdenbire patlayan kahkahalar, sırtının gerisinde. Melahat Hanım salonda yeni koltuklarının, masanın, büfenin tozunu alır, geniş, güneşli mutfağında, kırmızı emaye tencerelerini yıkayıp kurularken korkuyla sığıyordu olduğu yerde kimi zaman. Arkasında kendisini gözetleyen biri varmışçasına. Alaylı yüzünü görür gibi oluyordu kocasının: "Şuna bak, ne boş işlerle uğraşıyor!" gibilerden. Birkaç gün geçiyordu olaysız. Belki de radyoyu sonuna kadar açtığı, televizyonun karşısından ayrılmadığı için. Sonra zart! diye biri osuruyordu yatağında sa-

bah sabah, Melahat Hanım yarı uykulu pencereye koşuyordu odayı havalandırmak için. Kendi kendine homurdanarak: "Ne rezillik, hiç saygı yok bu adamda!" diye. Bir ses, sırtının gerisinde bağırmaya başlıyordu: "Ört şu pencereyi, beni soğuktan donduracak mısın?" Boş yatağın önünde kendine geliyordu Melahat Hanım. Açık pencereyi kapatıyordu çabucak. Örtülerin arasına girip dertop olarak hırsından ağlamaya başlıyordu.

Biraz sararıp solmuştu. Başı da çok ağrıyordu son günlerde. Arkadaşlarının öğütlerine uymayı denedi. Daha çok sokağa çıkmaya, kendini gezip tozmaya verdi. Rahatlar gibi oldu. Evden uzaklaştığında kocasını unutuyordu. Kısa bir süre sonra gene başladı olaylar: Yolda yürürken izlendiği kuruntusuna kapıldı. Adımlarına uyan adımlar... Dönüp baktığında kimseleri göremiyordu. Evin karanlık köşelerinde, kapı arkalarında tıkırtılar, kıpırtılar... Mutfakta kırılan tabakların, bardakların şingirtisi... Kocasının, gece yarısı birdenbire patlayan umursamaz, coşkulu kahkahaları. Deli gibi koşuyordu Melahat Hanım o yana bu yana. Evin içinde her şeyi yerli yerinde bulduğunda, kapı arkalarına, dolapları açıp içlerine bakıyor, budalalığına kızarken rahatlar gibi oluyordu. Sonunda kimselere söylemediği başka bir şey yaptı: Güzelce yıkanıp paklandı bir gün. Başına bir yemeni sardı. On tane yasin okudu kocasının ruhuna: "Onu yapayalnız bıraktım, bensiz olamıyor" diye, garip bir düşünce gelip oturdu kafasına. Yoksa İzmir'deki mezarlıktan alıp İstanbul'a mı getirmesi gerekirdi? Kocasısı da kendisi gibi İstanbullu olduğuna göre...

Birkaç gün çok rahat geçti. Melahat Hanım okuyup üflemekle ne kadar iyi yaptığını anladı. Kaç yıl-

lık kocası! Öyle kolayca baştan atılır mı? Hiç iyi yanı yok muydu adamın yanı? 'Sarhoş, kumarbaz, şu, bu, ama bana çok düşkündü!' diye kocasını kollamaya bile kalktı. Daha o gece kocası gene üstündeydi. O pis, rakı kokulu ağız ağzının içinde! Çırpınıp duruyordu Melahat Hanım, adamın altında. Sonra kendini bıraktı "Ne olacak, kocam değil mi?" diye. Çok da iyi yaptı. O gece Melahat Hanım deliksiz bir uyku uyudu. Sabah uyanıp da, kolları arasında kocası yerine sıkı sıkı tuttuğu yastığı bulunca şaşırıldı kaldı. Çarşaf buruşmuş, örtüler kayıp yerlere düşmüştü. Tıpkı kocasıyla sevişirken olduğu gibi. Çok utandı Melahat Hanım. Camları açtı, örtüleri silkti uzun uzun; tanık oldukları geceki edepsizliklerden arındırmak istercesine. Eskiden de öyle yapardı, kocasıyla yatıp kalktığında, "Bu erkek milleti!" diye, kızıp gülerek... Bu kez söylenmiyordu da. Suçluluk duygusu çökertiyordu yüreğini. Yatağın kenarına oturup ağlamaya koyuldu, nedenini bilmeden.

Melahat Hanım o gün de her gün yaptığı gibi, kahvesini mutfağında, küçük masasının köşesinde içti, kahvaltısını yaptı. Sonra sardunyaların kıpkırmızı açtığı güneşli penceresinin önündeki koltuğuna oturdu. Magazin sayfasını açtı. Kadın yazar, köşesinde döşenmişti kadın-erkek eşitliği üstüne: "Beyler, isteğimiz küçük, küçücük bir anlayış sizlerden. Saygı ve insanca bir eşitlik. Bakın, 'E' ilçesinden yazan okuyucum ne diyor: 'Artık hırpalanmaya gücüm kalmadı. Özgürlük bayrağını çekeceğim bu adamın karşısında, ne olursa olsun. İsterse boşasın. Yaşamımı yeniden kurarak, erkek baskısından uzak...'"

Melahat Hanımın gazete elinden düştü, uyuya kaldı, çok sevdiği yazarın satırları arasında kafası bulanıp...

Ağlama nöbetleri başladığında eşyaları, çiçekleri, mutfak, kırmızı emaye tencereleriyle ilgilenmez oldu Melahat Hanım. Sağlık sorunu daha önemliydi. Başka şeyler de vardı: Garip rüyalar... Kocasıyla rüyasında her günaha girişinde bütün gününü banyoda geçiriyordu; yıkanıp ovunup eski temizliğine kavuşmak için. Kulaklarına pamuk tıkamaya başlamıştı. Adamın alaycı kahkahaları dayanılır gibi değildi çünkü. Islık sesleri duyuyordu. "Meli... Meli... Gel bili... bili..." diye alayla sesleniyordu kocası kapı aralarından.

Sonunda bir sinir doktoruna başvurmaya karar verdi Melahat Hanım. Dostları, yakınları da haline bakıp kaygılanmaya başlamışlardı. "İzmir'den geldiğinde ne kadar iyiydi, ne oldu buna?" diye, şaşkınlıklarını açıklıyorlardı birbirlerine. "Kansız kalmış, yorgunluk, tansiyonu çıkmış... Sinirleri bozuk, hastalık hastası oldu" diyordu kimileri. "Sarhoş kocasından kurtuldu, tam rahata erdi..." diye, acıyanlar da vardı. İyi bir doktor bulduğunu söylediğinde hepsi sevindiler. Önce tansiyon, elektro, sonra kan, idrar tahlilleri ve bir gün elinde raporları, ünlü sinir doktorunun kapısını çaldı Melahat Hanım.

Kimi olayları atlayarak başına gelenleri anlattı doktora. Kocasının ölümünün üstünden aylar geçmişti, yeni yaşamında mutluydu. Her şeyi istediğince düzene koymuştu ve birdenbire...

Ağlamaya başladı. Doktor bu tür sinir boşalmalarına alışıktı. Sabırla bekledi. Melahat Hanım kendine geldiğinde "Sinirleriniz zayıflamış, bilinçaltında acılar, özlemler, pişmanlıklar..." gibi laflar etti. Sağlığı

yerindeydi. Belki biraz tansiyonu yükselmşti. Bu da sinirleriyle ilintiliydi. Önce uykularını yoluna koymak gerekiyordu. Bir uyku ilacı yazdı doktor. Keyfine bakıp gezip tozmalı, ölen kocasını unutmaya çalışmalıydı. Başka yapacak bir şey yoktu.

Hemen o gece uyku ilacını aldı Melahat Hanım. Deliksiz bir uyku uyudu. 'Terütaze' kalktı sabah. Doktorun öğüdüne uyarak süslendi püslandı, sokağa fırladı. Dostlarını kapı kapı dolaştı, herkese ne kadar iyi olduğunu gösterdi. Doğrusu, 'harika' bir doktora düşmüştü.

İkinci gece, üçüncü gece öyle geçti. Uyku ilacından hop bir tane ve başı yastığa düşer düşmez deliksiz uykular!.. Gündüzleriyse sokağa fırlayıp orada burada sürtüp duruyordu. Sonunda tıkırtılar, ısıklar, gölgeler, rüyalar, hepsinden kurtulmuştu.

Birkaç hafta, uyku ilaçları, gezip tozmalarla akıp gitti. Bir sabah uyandığında yatak odasının kapısının arkasında ağlayan bir ses duydu Melahat Hanım: kocasının sesi. Kocasını kumarda kaybettiğinde, içkiyi fazla kaçırıp eve gelmeyi unuttuğunda, kilitlediği yatak odasının kapısında böyle ağlardı. Gözleri uykulu, başı sersem, kapıya yürüdü Melahat Hanım. Kapıyı açınca kocasını, karşısında göreceğine öylesine emindi ki karşısında kimseleri bulamayınca şaşırıp kaldı. İçinde anlam veremediği dayanılmaz bir acı, saç baş karmakarışık, geceliği omzundan kaymış, yalınayak, bir hayalet gibi odaları dolaştı, kocasını aranarak.

Kimseler yoktu evde. Her şey yerli yerindeydi. Yemek masasının yana kaymış dantel örtüsünü düzeltti Melahat Hanım. İskemlelerden birini iteleyip yerine oturttu. Salonun eşiğinde durup bir kez daha baktı perdelerine, koltuklarına, çiçeklerine. Sonra ya-

tak odasına döndü. Kapısını kilitledi. Doktorun verdiği uyku ilacını arandı başucu çekmesinde.

Melahat Hanım öldüğünde çok söylentiler çıktı. Kimileri tansiyondan, kimileri kalpten dediler. Yakınlarıysa yanlışlıkla uyku ilacını fazla kaçırıldığını söylüyorlardı. Herkes çok acıdı Melahat Hanım'a. Eh, acınmayacak gibi de değildi. Yakınıp durduğu huysuz, sarhoş, kaba saba bir adamdan kurtulup tam yaşamını düzene koyduğu bir sırada...

Etiler, 1981 Aralık.

AĞAÇ

Bir dostumun yılbaşı armağanıydı: küçük boy saksı içinde birkaç yaprak, adını bilmediğim bir bitki. Getiren de adını bilmiyordu. Büyüdükçe güzelleşeceğini söylemiş satın aldığı çiçekçi. Öyle de oldu.

Saksıyı evin arkasındaki balkonda bir köşeye koyduk. İki günde bir su veriyorduk. Onun orada olduğunu unutuyordum çoğu zaman. Sonra bir gün yardımcım, bitkinin büyüdüğünü, saksı değiştirmemiz gerektiğini haber verdi. Saksısını değiştirdik. Daha da büyüdü. Yeni saksı aldık.

Ev değiştirdiğimizde onu kapıdan içeri nasıl sokabildiğimize şaşırانlar oldu. Yeni evde balkon yoktu. Onu salonda, iki pencere arasındaki duvarın önüne yerleştirdik. Önce yerine alışmadı. Yaprakları sararıp bükülmeye başladı. Güneşten korumak için gündüzleri perdeleri kapadık, geceleri camları açtık. Yavaş yavaş kendine geldi. Benimle birlikte o da yeni eve alıştı. Boylanıyordu günden güne. Yaprakları arasından önce yuvarlaklaşıp dolgunlaşan kahverengi uçlar çıkıyor, uçların ağızları açılıp küçük, yeşil yavrular burunlarını gösteriyor, birkaç gün içinde büyüyüp birer yelpaze gibi açmaya başlıyorlardı. Gittikçe gövdesi kalınlaştı. Maslak yoluna çıkıp en büyük toprak saksıyı aradık. Bulunca, köklerin yoğunlaşıp sığmaz olduğu eski saksıyı kırdık, toprağını değiştirdik, yeni saksıya geçirdik. Birkaç hafta içinde gövdesinden ince dallar uzadı, yeşil, taze taze yapraklarla donandı.

Boyu tavana ulaştı. O zaman dallarını hırpalamadan, yanlara çekerek tavandan kurtardık. Gövdenin ortasına kocaman bir nazar boncuğu astık. Kırmızı küçük çoraplar, renkli pabuçlar, daha bir sürü incik boncukla donattık. O günlerde konuşmaya başladım onunla; yalnızlığımı unutmak için. Yanına koyduğum koltukta oturuyordum çoğu zaman. Delice şeyler yapmaya başlamıştım. Kitap okurken o da dinlesin diye sesimi yükseltiyordum. Yardımcım başını uzatıp kapılardan bakıyor, bir şeyler homurdanıyordu odalardan birinde kaybolurken. 'Deli karı!' dediğini biliyordum ama, o da sevip kollamaya başlamıştı ağacı.

Dostlarım, ağacın çok çabuk büyüdüğünü, bir gün odayı kaplayıp beni sokak kapısına itip evden atacağını söyleyerek alay ediyorlardı. Kızım, ne zaman salona girse ağacın kocaman dallarıyla üstüne yürüdüğünü, onu korkuttuğunu söylüyor, ağaçtan uzakta oturmaya dikkat ediyordu. Evin içinde böyle bir ağacı nasıl büyütebildiğime şaşıranlar çoktu. Oysa ben fazla bir şey yapmıyordum. Yalnızca dost olmuştum onunla. Sabah kalktığımda biraz konuşuyordum. Yeni gelen yavrulara, "Hoş geldiniz," diyordum. "Canım, tatlım" diyordum. Yıllardır söylemediğim sevgi sözcükleriyle yaklaşıyordum yanına: "Hele bak! Gece ben uykudayken doğmuşsun!" diye yeni tomurcukları yavaşça öpüyordum. Konuklar geldiğinde ağacın çevresini birlikte dolanırken onları yeni dallar, yapraklarla tanıştıırıyordum. Kimileri ağacın karşısında şaşkın kalıyorlardı. Onu sevenler, dallarının altındaki koltukta oturmaktan hoşlananlar da vardı.

Ağaç benim için bir canlıydı. Akşamları odama çekilirken, "Hoşça kal ağaç, iyi uykular!" dediğim, sabahları "Günaydın ağaç!" diye selamladığım yoldaşımdı. Sanki yaşamımda ondan başka kimse kalmamış, herkes birer birer çekip gitmişti. Karşısındaki koltukta içkimi içerken yalnızlığımı, korkularımı, dünyayı saran felaketleri unutarak gülümseyebiliyordum. Dostumdu ağaç. Beni sevdiğini biliyordum. Gece basıp da okumaktan yorulan gözlerimi dinlendirmek için ışıkları söndürdüğümde; ağaç, ayışığında dışarıdan vuran yarı aydınlıkta yaprakları gümüşlenmiş, gövdesi ise siyaha çalan zeytin yeşili alçak dallarıyla Magritte'in yarı karanlık, yarı aydınlık resimleri gibi duvara yapışıp ışıldardı. Kimi zaman hayallere, kimi zaman yarı uyanık 'kuş uykuları'na salardı beni. Küçük serçeler görürdüm dallarında. Yapraklarla gülüşüp beni söyleştiklerini, benden söz ettiklerini duyardım. Yarı uykulu gülümserdim. Kitap dizlerimden düştüğünde sıçrardım yerimde. Kuşlar uçup kaçar, yaprakların fısıltıları susardı. Küstüğü günler olurdu ağacın. Kısa bir süre için çıktığım yolculuklardan döndüğümde yerde bir sürü kavruk yaprak bulurdum. Telaşlanır, suyunu, vitaminini artırır, dört dönerdim çevresinde. "Ağaç, yapma, ağaç beni bırakma!" diye. Ertesi gün canlanırdı. Çayımı karşısında içerdim. "Merhaba ağaç!" diye, kıvançla selamlardım onu. Yaprakları inceden hışırdayarak karşılık verirdi. Karanlık, düşman bir dünyada ağaç, sevgiydi. Herkesten uzaklaşmıştım. İnançlarımı yitirmiştim. Yalnız ağaçla birbirimizi sevdiğimize inanıyordum.

Bir akşam ışıkları söndürmüş önünde duruyordum. Dışarıda incecik bir yarım ay, yıldızlar vardı. Sert bir sonbahar rüzgârı bahçedeki ağaçları birbirine

vurup tokatlıyordu. Gökyüzünün koyulaşan akşam mavisi içinde, ağaç, eşyalar, hepimiz biraz silinip kaybolmuştuk. İnsanın içini isle kaplayan hüzünlü akşamlardan biri...

Bunalımlı günlerin, karabasan dolu rüyaların başlangıcıydı. Böyle günlerde köpeklerimle, eşyalarla, en çok da ağaçla konuşurdum ben.

"Ne yapacağımı bilmiyorum," dedim. "Radyolar, televizyonlar, gazeteler hepsi ölüm, kin, yalan kusuyor ağaç; bense karşı duramayacak kadar yaşlı, yorgunum. Usandım. İnsanlardan nefret ediyorum. Kendi kendimden de. Kimseyi görmek istemiyorum, kimseyi sevmiyorum, sevemiyorum."

Ağaç ilk kez konuştu. Dedi ki:

"Televizyonu açma, gazeteleri okuma, radyoları dinleme. Kitaplarını al, dallarımın altına gel; sakın canına kıymaya kalkma."

Akşam arkadaşlar geldiler. Beni her zaman gittiğimiz küçük meyhaneye götürdüler. Benim için içkinin en iyi ilaç olduğunu bilirdi onlar. Sarhoş döndüm eve. Ağacı görmedim bile. Gidip kendimi yatağa attım. Sızmışım.

Ertesi sabah kalktığımda saksının yanında, yerde bir sürü ölmüş, sarı yaprak vardı. Dalları üzgün aşağılara sarkmıştı. O' Henry'nin 'Son yaprak' öyküsü geldi aklıma. Vuruldum. "Öyle olsun ağaç, birlikte ölürüz," dedim.

Yardımcım, öğleye doğru eve geldiğinde ben hâlâ ağacın karşısında oturuyordum. Kucağımda bir sürü kuru, kızıl, uçları yanık yapraklarla.

Kime telefon etti, kimi çağırdı bilmiyorum, birileri geldiler, "Sen her zamanki depresif periodlarından birine girdin," dediler. Anımsamıyorum ama ara-

bada söylemişim: "Hayır her zamanki bunalımlarımdan biri değil. Ağaç ölüyor, ben de onunla öleceğim. Çünkü çok mutsuzum," demişim.

Doktor beni karşısında görünce şaşırmadı. Bunalım başlayıp karabasanlar sıklaştınca ona koşardım. Yakınlarımdan biri, "Ölümden çok söz eder oldu, bir de evindeki ağaca taktı," diye fısıldamış kulağına. Doktor birkaç gün hastanede alıkoydu beni, testlerden geçirdi. Sonunda bedensel hiçbir şeyim olmadığını, her şeyin kafamda olup bittiğini söyledi. İçki içmemi yasakladı. Gündüz, gece içmem için yatıştırıcılar verdi. Her zamankinden daha bitkin eve döndüm. Uyku ilacının dozunu artırıp yattım o gece. Hemen uyumuşum.

Sabah kapım vuruldu. Uyandım. Yardımcımdı.

"Ne çok uyudunuz!" dedi. "Meraklandım. Doktor kötü bir şey mi söyledi yoksa?"

"Domuz gibi sağlıklı olduğumu söyledi," dedim. Yüzü güldü.

"Haydi kalkın, size bir şey göstereceğim," dedi.

Salona geçtik. Ağacın karşısında durduk. Her yanından fışkıran yaprakları, yeşil birer göz gibi dalların ucunda açmaya hazır tomurcuklarıyla ağaç güler gibiydi yüzümüze.

Yardımcım,

"Siz hastanedeyken toprağını değiştirip bol bol su verdim. Bakın nasıl canlandı." Gülüyordu. "Ona durmadan sizin yakında geleceğinizi söylüyordum. İkimiz de sizi bekliyorduk."

Ağaç da ben de iyileşeli çok oluyor. Ağaç yürüyüşünü salonun ortasına doğru sürdürüyor. Beni ne zaman kapıdan dışarı atacak bilmiyorum. Onun sözünü dinleyip artık televizyonu, radyoyu açmıyo-

rum, gazeteleri okumuyorum. Dallarının altında oturup dünyanın en güzel kitaplarını okuyorum. Yıllarca önce okuyup unuttuğum ne çok kitap varmış...

Siz şimdi İonesco'dan esinlenip bir şeyler uydurduğumu sanacaksınız. Öyle değil. Ağaç da ben de yaşamaya kararlıyız. Konuşmalarımız sürüyor. İlgisizlik yüzünden ne çok dost kaybettiğimi biliyorum. Az kalsın ağacı da kaybedecektim. Sevdiğimiz şeylere yalnız bakmakla olmuyor, görmek de çok önemli.

Ağaçla olan dostluğumu yitirir, birbirimizden uzaklaşırken kim kimi kurtardı bilmiyorum. Bu ne kadar sürer, onu da bilemiyorum.

Burgaz, 1998 Ağustos.

AÇIK OTURUM

Selviye Hanım mutfakta yemek pişirirken ben pencerenin önünde gazetelerimi okuyordum. Her zaman böyle olurdu. Birkaç tencere yemek yapar, ortalığı toparlar, karşılıklı kahvelerimizi içtikten sonra çeker giderdi.

Sarıyer'de oturuyordu. Kocasını sandalını satıp bir arkadaşıyla ortaklaşa balıkçılığa başlamış, işler iyi gitmeyince ortağından ayrılmıştı. Sıkıntıya düşmüşler, Selviye Hanım yakın tanıdıklarına haftada birkaç gün yardıma gitmeye başlamıştı. Hiç sızlanmazdı. Mavi gözlerinin içi gülerdi her zaman. En hoşuma giden, sağlıklı, güzel yüzünden eksilmeyen tatlı, açık gülüşüydü. İnsan sevgisi vardı onda. O gün gözleri gene gülüyordu ama anlayamadığım bir tedirginlik içindeydi. Geç kaldığı için hemen mutfığa girdi. Bir şey vardı onda, nasıl olsa birazdan anlatır diye düşündüm.

Selviye Hanım'ın kocası, küfürbaz, sarhoşun biriydi. Selviye Hanım baba evinden kaçmıştı ona. Boyunca çocukları vardı. Hâlâ âşıktı adama. Toz konurmaz, "Kader. İşleri iyi gitmiyor, ne yapsın zavalım," der, geçerdi.

Kahve içmek için karşılıklı oturduğumuzda ondaki değişikliğin nedenini kavradım. Selviye Hanım hiç yapmadığı bir şey yapmış, boyanmıştı. Gülüyor-

du; garip, cilveli bir gülüş... Gözlerine sürme çekmişti Selviye Hanım. Kaşlarını da kalın kalın karaya boyamıştı. Yanaklarının üstünde pudra izleri vardı. Güzel, gür saçlarını, her zaman kalın bir örgü yapar, arkasından sallandırır, renkli bir eşarpı arkaya doğru, örgünün altından geçirip bağlardı. Bu kez kocaman bir topuz yapıp tepesine oturtmuştu. Daha ben, "Bu ne hal!" demeden, "böyle daha moderen, yoksa bana yakıştıramadın?" dedi. Her zaman gideceğine yakın önlüğünü çıkarır, saçlarına düzen verir, toparlanırdı ama, onu hiç böyle görmemiştim.

Güzel denemezdi Selviye Hanım'a. Selvi boylu hiç değildi, tombalacıktı. Küçük, mavi gözlerinin içi her zaman güldüğünden ben onu güzel buluyordum. Şimdi bir başkasıydı. Gözlerini boyadığı için kara çerçeveli bir pencereden bakıyordu bana sanki.

"Sen bu gün nereye gidiyorsun? Pudralar, sürmeler böyle!.." dedim.

Kıkır kıkır güldü. Arkasına attığı eşarbını ensesine doğru çekerek uçlarını göğsünün üstünde düğüm yaptı.

"Sana bir şey diyeceğim ama alay etmeyeceksin," dedi.

Ben onunla hiç alay etmem. Yemeklerin, salonu saran kokusuna dayanamayıp arada mutfığa dalar, tencerelerin kapaklarını açar kapar, ağzım yana yana, o tencereden, bu tencereden kaşık hırsızlığı yaparım. Beni mutfaktan kovuncaya kadar bu oyun aramızda sürüp gider.

"Bilirsin, alay etmem, şakalaşırım ben seninle," dedim.

"Televizyona çıktım ben," demez mi?

"Neee?" diye bağırılmışım.

"Şaşırdın?" dedi.

"Hem de nasıl!"

"Bizim kayınbiraderin oğlu var ya... Sana anlatırdım 'sinema delisi' diye. Liseyi yarıda bırakıp televizyona kapılandı bu yıl. Başıma bu işi açan işte o. Zorladı, 'İlle çıkacaksın,' dedi. Birçok kadın çağırmışlar, konuşsunlar diye. 'Bir de varoşlardan birini çağıralım,' demişler. 'Varoşlar' ne demekse? Bizim adam da nasılsa kızmadı. 'Çık, çık, kucağındaki taşları bir dök de önlerine, görsünler,' dedi. Oğlan da zorladı. 'Para var mı işin ucunda?' diye, sordu bizim herif. Kayınbiraderin oğlu, hani film çekenler var ya onların yanında çalışıyor."

"Kameraman," dedim.

"İşte ne haltsa... Ama o çekmiyor. Gel git işinde, yardımcı, çırak gibi bir şey. 'Eh az buçuk, bir şeyler veriyorlar,' dedi."

"Ve sen gittin, televizyona çıktın?"

Selviye Hanım çok güldü şaşkınlığıma. Açılmıştı, rahat konuşuyordu.

"Kız ne yapım, çoluk çocuk sürüklediler işte!.. Otuz milyon da fena para değil hani... 'Üstelik meşhur olacağız,' dedi kocam. 'Konu komşu çatlar kiskançlıktan,' dedi. Kızlar, oğlanlar, bütün ev bir gülme, bir sevinç!"

Selviye Hanım'ın her zaman anlatacak bir şeyi vardır. Kocas, çocukları üstüne. Dedikoduyu sever. Evine döndüğünde beni de onlara anlattığını biliyorum. Ama bu kez başına gelen gerçekten şaşırtıcıydı.

"Haydi bir iyice anlat, meraktan ölüyorum," dedim.

"Ama eve geç kalacağım, bizimki kızacak gene," dedi.

"O her zaman kızıyor zaten," dedim.

Anlatmaya can atıyordu belli. Karşılıklı sigaralarımızı tellendirdik.

"Gittik işte," dedi Selviye Hanım. "Bizimkiler dışarıda kaldılar. Uzun sürermiş konuşmalar. 'Biz seni bekleriz,' dedi kocam. İçeri girdik. Bir alem! Koridorlar insan dolu. Işıklar, gelip gidenler... Ben korkup dönmek istedim. Kayınbiraderin oğlu sırtımdan iterek sürdü ileri. 'Bak göreceksin abla, ne şeker adamdır bizim patron, korkacak bir şey yok,' dedi. 'Ben n'apıcam orda?' dedim. 'Bir sürü kadın var, o kadınlar konuşacak, sen de konuş,' dedi. 'Ben istemem, konuşmam,' dedim. 'Konuşma, dinle o zaman,' dedi. Oraya benden önce başka bir kadını getirmişler, dangul dungul konuşmuş. Köyüne döndüğünde muhtar yapmışlar kadını. 'Neredeyse milletvekili olacakmış,' diye anlattı kayınbiraderin oğlu. Biraz rahatlar gibi oldum. Eh o, köyden gelip muhtar olduysa. Bizim de yıllardır İstanbul kaldırımlarını çiğnemişliğimiz var, okuyup yazmışlığımız var, öyle değil mi ama?"

Utanmışçasına ağzını avucuyla kapatarak gülüyordu. Merakımdan hoşlanmıştı. Kurnaz bakıyordu bana, göz altından. Durakladığında telaşlandım. Bir zaman eşarbının uçlarını büküp oynayarak sustu. Ben de sustum, onu ürkütmek istemiyordum. Başını kaldırıp güldüğünde rahatladım.

"Odalardan odalara geçtik," diye başladı. "Sonunda çok büyük, senin şu salon var ya onun dört beşi kadar büyük bir salona girdik. Masalar vardı. Masalarda kadınlar oturuyordu. Oğlan beni öndeki masalardan birine bırakıp sıvıştı gitti. O gidince ben hemen kalktım. Önde oturanların arkasına saklandım.

Kadınlardan biri, dönüp, baktı, güldü. Ne kadar korktuğumu, utandığımı anlamış olmalı."

Selviye Hanım sustu, kahvesine uzandı. Kahve soğumuştur.

"Yeniden yapsam mı?" diye sordu.

"Bırak şimdi kahveyi," dedim.

Anlatmaya koyuldu Selviye Hanım:

"Sonra sonra çoğaldılar. Ama ne kadınlar! O ne giyim kuşam, o ne güzellik! Anlatamam sana, inanmazsın."

"Sen gene de anlat," dedim.

Hangi açık oturuma gitmiş olduğunu anlamaya başlıyordum. Hele bak, bizim Selviye Hanım televizyonda, o hanımlarla? diye şaşkınlığım büsbütün artmıştı. Sözlerinin arasına girmemeye çalışarak, iskemleme yaslanmış, biraz ilgisiz dinliyordum. Daha doğrusu öyle dinler görünüyordum.

"Kadınlar çok güzeldi," dedi Selviye Hanım. "Her şeyleri güzeldi onların. Baş parmaklarına kadar bütün parmaklarına gümüş yüzükler takmış bir hanım vardı, öyle güzel!.. Hele o elmaslar! Mini etekler, uzun etekler, renk renk eşarplar... Mankenler gibi hepsi! Ben onları seyre dalmışken kalabalık ayaklanır gibi oldu. İçeri beyaz saçlı, küçük, şirin bir adam girdi. Hepimizi selamladı başıyla. Kadınların yüzleri, gözleri parladı. Valla benim bile kalbim küt küt atmaya başladı. Bizimkinin yanında cüce kalır ama adamda şeytan tüyü var. Herkes alkışladı onu. Yüzü kaymak gibi tıraşlı. Hele saçları, sanki ipek ibrişim! Öyle tepesine doğru kabartmış, kulak yanlarından perçem perçem düşüyor. Hanımlar kokular sürmüşlerdi ama onunki hepsini bastırdı. Valla inanmazsın, sanki o içeri girince çiçekler açtı meydanda. Masanın

önüne geçti. Masanın üstüne bir sürü kâğıt serdi. Bize baktı gülerek. Ortalarda dolanan kıza, 'Herkes tamam sanıyorum?' dedi. Bizleri gözetleyen makineler dönüp dolanmaya başladı meydanda. Adam dedi ki: 'Sayın hanımlar, bildiğiniz gibi bu oturum bir kadınlar oturumu.' Sonra bir şeyler söyledi ama ben pek anlamadım. Derdimiz nedir, biz kimlerden neler istiyoruz? Özgürlük, falan filan öyle bir şeyler işte... Atatürk'ün adı da sık sık geçiyordu. Biz Atatürk kızlarıydık, adam öyle diyordu. 'Sizler bugün buradaysanız, haklarınızı konuşuyorsanız, Atatürk sayesinde,' diyordu. Hanımlardan biri ayağa fırlayıp öfkeyle adamın sözünü kesti: 'Ninelerimiz belki Atatürk kızlarıydı, biz başarıya aklımızla, gücümüzle kendimiz ulaştık,' dedi. Ne karı ama! Sonra bir başkası söze karıştı. Adamı adeta payladı: 'Lütfen eski sakızları çiğnemeye başlayıp Atatürk'ü işe karıştırmayın, yıllar öncesine gitmeyelim, bu günden konuşalım!' diye bağırdı. Adamcağız şaşırdı biraz, ama sonra gülerek işi tatlıya bağladı. Kadın olduğumuz için bize acıdı sanırım. 'Peki, peki, öyle olsun,' dedi. 'Şimdi ben sırasıyla herkese söz vereceğim, konuşma başlayacak,' dedi. Tam böyle demedi ama sözlerinden bu çıkıyordu. Adam elini kaldırdı, birini işaret etmek için. Önde oturan ahular gibi güzeller güzeli bir kız, 'Ön. e ben konuşmak istiyorum,' dedi. 'Bu toplantılar uzun sürer, biliyorum. Gece Ankara otobüsüne yetişeceğim. Söyleyeceğimi söyleyip gitmeme izin verin.' Üniversiteliymiş. Kayıplar için yapılan yürüyüşe gelmiş, başına cop yemiş. Saçlarını açtı, başını eğip gösterdi. Kıpırmızıydı saçlarının arası. 'Vah yavrum vah!' diyecek oldum. Önümdeki hanımlardan biri, 'Aldırma, bunlar anarşist,' diye beni susturdu. Kız

bağıra çağıra konuşmaya başladı. Devlet olmadığını, parti olmadığını, toplumun yarısından fazlasının akılsız olduğunu söyledi. Daha öyle garip şeyler söyledi ki, ağzım açık kaldı. Korkuyormuş sokağa çıkmaya, üniversiteye gitmeye korkuyormuş. Yaşamak istiyormuş, sevmek sevilme istiyormuş... Kadınlardan biri, 'Ona kim engel oluyormuş sanki?' diye, söylendi. Hemen anladım: kızın tazeliğini, güzelliğini kıskanıyor karı. Yanımdakine, 'Aaa kız haklı... Bizim oğlana hep söylüyorum, orada burada eylene, hemen eve dön, başına iş açma, diye' dedim, ben de. Yan tarafta oturan bir kadın, 'Öyle, öyle... Ben de benimkilere söylüyorum. Zaten kızı türbanlı diye derslere sokmuyorlar gâvur piçleri, komünistler,' diye söylendi. Ona kötü kötü bakanlar oldu, ben hemen sustum. Kadının başında türbanı vardı. Elinde eldivenler, gözünde siyah gözlük... O güzel kızın konuşması yüreğimi kaldırdı doğrusu. Ağlayacaktım az kalsın. Ben ağlamadım ama başka ağlayanlar oldu. Senin anlayacağın, yalnız kadınların değil, erkek kadın hepimizin hali harap. O parmak kadar çocuk her şeyi açık açık söyledi."

Sustu Selviye Hanım. İçini çekerek baktı. Mavi gözlerinde hüznü gördüm.

"İşte böyle..." dedi.

İkimiz de bir süre sessiz kaldık. Sonra ben lafı açtım:

"Öbürleri neler konuştular?" dedim. "Sen konuşmadın mı sonuna kadar?"

"Susan oldu mu ki?" dedi Selviye Hanım. "Herkes konuştu. Sonunda adamcağız, 'Hanımlar... Hanımlar...' diye, zor susturdu onları."

"Nelerden konuştular?"

"Her Şeyden."

"Bizim gibi mi?"

"Bizim gibi olur mu? Onlar çok okumuŐ, her Şeyi bilen kadınlar. Aralarında üniversite hocaları vardı, *fenist* mi nedir, ne diyorsunuz, onlardan vardı. En çok türbanlı kıza acıdım doğrusu. Çok konuştu, hani bilgi, akıllı, ama öbürlerinin arasında karga gibi kaldı. Çok bilmiŐ karılar yediler onu, yediler... Her sözüne gülüyorlardı. Sen bana hiç demedin! Biz zaten 1400 yıllarında hakkımızı almıŐız. Kadınlar zgrmŐ o zamanlar. Türbanlı kız söyledi. rtnmek onun hakkıymıŐ. Doğru ama kim karıŐır? Bak, ben de baŐım açık ıkınam ortaya. Sen bana, 'çıkar örtüyü,' baŐından demedin hiç. arŐafa lrm girmem, o başka... Bizim köyde çarşaf yoktu. Bunu yanımda oturana söyledim. O da, 'Haklısın,' dedi. Kız konuşuyordu atır atır: 'Yüz yıllar önce Tanrı buyruğuna uyulurdu, örtünmek vardı, namaz vardı, niyaz vardı,' diye. O konuŐurken adam yanlıŐlarını çıkarıyordu. İŞin tuhafı kadınların çoğu Kuran-ı Kerim'deki sureleri kızıdan daha iyi biliyorlardı. Çok kötü bakıyorlardı üstelik zavallıığa. Bir tanesi öylesine kızdı ki, 'Siz hepiniz cahilsiniz, insanları zehirliyorsunuz!' diye bağırdı kıza. Kadın posta kutusunda imzasız mektup bulmuŐ. 'Bismillahirrahmanirahim' diye başlıyor muŐ mektup. 'Ben 13 yaşında bir kız çocuğuyum,' diye yazıyormuŐ mektupta. 'Bu mektuptan üç tane yazıp tanıdıklarınıza dağıtın, dileğinize kavuŐursunuz, benim gibi. Bunu yapmaz, mektubu yırtar atarsanız, bilin baŐınıza felaket gelir,' diye yazıyormuŐ. Kadın, 'Bu tehdit, Tanrı'ya sığınıp őantaj yapmak değil de nedir!' diye bağırıyordu. Bir başkası kalktı, 'Cehalete

bakın, insanlarımızı böyle zehirliyorlar işte!" diye bağırdı."

"Sen ne yaptın?" dedim.

"Ben şaşırdım. Yumulup kaldım yerimde. Zavallı türbanlı, 'Bu yalan, bu yalan!' diye bağıırıyordu. Öbür kadın, 'Bana yalancı mı diyorsun küçük yobaz!' diye fırladı yerinden. Zor yatıştırdılar. Yanımdakilerden biri, 'O üniversitede hoca. İnsan haklarını, özgürlüğü savunan Atatürkçü, çok ünlü bir yazar üstelik,' dedi. Sonra benim Atatürkçü olup olmadığımı sordu."

"Ne dedin?"

"Ne diyecem? 'Bilmem,' dedim. Kadın çok şaşırdı. 'Tanrı'ya inanır mısın?' dedi. 'Hamdolsun, Müslüman olur da Tanrı'ya inanmaz olur muyum!' dedim. Öbür yanımdaki, 'İyi bir Müslümansan Atatürk'e de inanmalısın,' dedi."

Sustu Selviye Hanım. Eşarbının düğümlü ucuyla oynuyordu, düşünceli.

"Eee... Sonra?" dedim.

"Sonrası, Atatürkçü hanımla kahve paydosunda ahbap olduk. Bana, Kur'an-ı Kerim'in türkçesi olduğunu, onu okursam Tanrı'ya daha iyi yaklaşacağımı söyledi. Türkçesi olduğunu bilmiyordum. Bizim yatağın başucunda asılı bir tane var. Ama okumasını bilmem. Bizim adam işler kötüye gittiğinde abdest alıp namaza durur, köşeye çekilip okur. Oğlana göre o da anlamazmış, anlar gibi yaparmış."

"Seninle konuşan hanım kimmiş?" dedim.

"Neyin nesi bilmiyorum,' dedi Selviye Hanım. "Yakasında oklu rozet vardı. Partili olduğunu söyledi. Hangisi olduğunu söylemedi."

"CHP'li," dedim.

"Bilmem," dedi Selviye Hanım. "Ama akıllı, cadı gibi. Herkese söz yetiştiriyordu. Bana yardımı oldu. O olmasa konuşamazdım."

"Ay! Sen konuştun mu üstelik?" dedim.

"Ne yaparsın? O küçük adam sonunda beni yakaladı. Parmağını uzattı, 'Sözü Selviye Hanım'a veriyorum, o hiç konuşmadı,' dedi. Hale bak sen, adımı da biliyor! Bir utandım, bir utandım... Yanımdaki, 'Haydi kalk, utanılacak bir şey yok,' dedi. Kocamın sözleri geldi aklıma: 'Dök eteğindeki taşları,' demişti. Eh benim da sayılmayacak kadar taşlarım var..."

Mavi gözleri kalın kara kaşlarının altında kurnaz, alaycı parlayarak bakıyordu bana. Yüzümde ne gördü bilmem. Elini ağzına kapayıp güldü bir süre.

"Hele şuna bak! Alındım valla!" dedi.

"Ben bir şey demedim," diye güldüm.

Dudaklarını büzüp kendini beğenmişçesine sustu Selviye Hanım.

Onu rahatlatmak için,

"Sigara ister misin?" dedim.

"İsterim," dedi.

Sigaralarımızı yaktık. Kendiliğinden açılmasını bekleyerek üstüne varmadım. Bir süre birbirimize bakarak sigaralarımızı içtik. Sonra Selviye Hanım,

"Meraktan ölüyorsun?" dedi.

"Ölüyorum," dedim, gülerek.

O da gülüyordu.

"Bak, benden hiç ummazsın ama, kalabalıkta en çok ben alkış topladım."

Şaşkın,

"Ne anlattın ki?" dedim.

"Dur, her şey sırayla: Önce ayağa kalktım. Her yanımda titriyor. 'Başını dik tut,' dedim kendi kendi-

me. Yumruklarımı sıktım iki yanımda. Bütün gözler bana bakıyor. Küçük adam da öyle. Tatlı tatlı gülüyor, başını sallıyor, 'Haydi konuş, korkma,' gibilerden. Ben konuştum. Biraz kekeledim ilk başta, sonra açıldım. Yanımdaki hanım eteğimden çekiyordu. 'Korkma, söyle,' diye. Ben de dizdim sırayla: 'Yoksuluz,' dedim. 'İki kızı zor gelin ettim, oğlanın üniversite masrafları için el kapılarında yemek yapıyorum,' dedim. 'Partiler seçim yaklaşırken peş peşe geliyorlar mahallemize, nutuk atıp gidiyorlar. Hiçbir şey yaptıkları yok. Devlet de bizi yok sayıyor. Bizim mahallede kanalizasyon açık akıyor. Bir yıl oldu, boruları yol kenarına bırakıp gittiler. Borular paslanıyor, dökülüyor, kimsenin aldıracağı yok. Kışın çamura, kara batmadan giremezsin sokağa. Yazın toz toprak, insanın gözünü kör eder. Et ayda bir girer evime benim. Bulgura soğana yatıyor çoğumuz. Zeytin lüküs oldu artık. Biz biraz daha halliyiz komşulardan. Benim benim balıkçı. Balık çıktığında karşılığında balık verip bir lokma kıyma alır gelir eve. Karnımız daha çok, domates, peynir, çayla doyuyor. Neden aldatıyorlar her şey yolunda diye. Neden çaremize bakmıyorlar? Söyledim... Söyledim..."

Soluk soluğa sustu Selviye Hanım. Yüzü kızarmıştı. Mavi gözleri ateş püskürüyordu.

"Böyle, bağıra bağıra mı söyledin bunları?" dedim.

"Bağıra, bağıra!" dedi. "Başka şeyler de dedim: 'Benim istediğim deminki kız gibi, özgürlük, eğlence, sevişme falan değil' dedim. 'Bizim gibilerin istediği, katıklı ekmek, bir sahan sıcak yemek. Ayağımız, sırtımız pek olsun; geceleri kat kat giyinmekten üşüyerek yatmayalım yeter,' dedim. 'Ben o genç hanım gi-

bi korkmuyorum, benim Allaktan başka kimseden korkum yok,' dedim. Çöktüm, oturdum yerime."

Alnı terlemişti. Elleri dizlerinin üstünde sımsıkı yumruktu. Benim tanıdığım Selviye Hanım değil, sanki bir başkasıydı. Sonra yavaş yavaş gevşedi. Yumrukları çözüldü, arkasına yaslandı.

İkinci sigarayı yakıp paketi önüne ittim.

"Sonra ne oldu?" dedim.

Sigarasını yaktı, derin bir nefes çekti.

"Sorma!" dedi. "Bir alkış koptu, bir alkış... Üniversitede hoca mıymış neymiş, o hanım var ya, işte o hanım ayağa kalktı. Eline mikrofon mu ne meretse onu aldı. Bağıra bağıra konuştu: 'İşte bizim halkımız bu! Kirli siyaset değil, ekmek istiyor!' diye bağırdı. Sonra herkes birbirine girdi. Beni nasıl paylaşacaklarını bilemediler. Biri, 'O bizim sözcümüz,' der, öbürü, 'hayır, bizim sözcümüz!' der."

Gülüyordu, kıvançlı.

"Peki sen ne yaptın?" dedim.

"Ne yapacağım, oradan savuştum hemen."

Ayağa kalkmıştı. Boynundaki eşarbyı açıp düzeltti.

"Biliyorum, sen saçlarıma, boyalarımaya şaşırdın. Ama televizyona çıkmak için öyle yapıyorlar. Kızlar seni alıyor, yüzünü bir güzel boyuyor. Adam ediyor seni."

"Kocan kızmadı mı?"

"Yok canım, kızmadı. 'Kız sahiden güzel olmuşsun,' dedi. 'Sende iş var. İyi konuşmuşsun, aferin sana,' dedi. Şimdi beni evde hepsi baştacı ettiler. Komşular bile, 'Anlat kız, anlat,' diye peşimdeler. Paranın gözü kör olsun. Cebin ısındı mı, insanların yürekleri de ısınıyor."

Çantasını, yeldirmesini, parasını alıp giderken kapıda açıkladı:

"Kusura bakma, artık gelemeyeceğim sana."

"Ama Selviye Hanım..." diye karşı koyacak oldum.

İçini çekerek,

"Bak, seni severim, ama olmaz artık," dedi. "O televizyon patronu, küçük adam var ya... Bizim kayınbiraderin oğluyla haber gönderdi: 'Haftada iki ke-re eve gelip yemek yapsın bize,' diye. Sizin verdiğinizi iki katını veriyor. Üstelik beni ayda bir televizyona çıkaracakmış. Otuz milyon da oradan. Sizlere gelecek zamanım yok. Biraz kafa yormam gerekirmiş, televizyona çıkmak için. Oğlan öyle diyor. Bana öğretecek. Nasıl konuşmalı, neler demeli... Kusura bakma, seni severim bilirsin..."

Boynuma sarılıp ağladı biraz. Ayrılmadan önce, çıkacağı kanalın adını verdi. Kendisini seyretmemi istiyordu. Geldiği gibi mavi gözlerinin içi gülerek çekip gitti Selviye Hanım.

1995, Etiler

TOZ DUMAN

Öğleden sonraydı. Balkonda oturuyorduk. Denize karşı. Oğlan bahçedeydi.

"Dünya acı çekiyor," dedi 'Z'. "İnsanlar orada burada birbirlerine saldırıp geberiyorlar. Çağlardan beri bu böyle... Yüzlerce, binlerce yıldır savaşlar, kavgalar sürüp gidiyor. Anlatılmaz acılar, umutsuzluklar... Kimse gene de görmek istemiyor olanları. Herkes belleklerinde saklı korkularla geçip gidiyor yaşamın içinden. 'Dünyanın sonu bu,' diye, inanmadan, daha doğrusu inanmak istemedikleri için."

"Sen bunları nerede okudun?" dedim.

"Aptal mıyım ben?" dedi.

"Aptal değilsin, kaderci, kötümser..."

Güldü inceden 'Z'.

"Shakespeare, Julius Cèsar..."

"Nereden çıktı şimdi?" diye, şaşırdım biraz.

"İngiltere'den... Son seyrettiğim oyun. Unutulmaz bir sahneydi: Senatörler, Antonius, Brutus, her biri bir yana savuşmuş. Dilenciler geçiyor peş peşe... Kör dilenciler, oraya buraya salladıkları bastonlarıyla yollarını bulmaya çabalayan... Merdivenlerde tökezleyerek ve Sezar'ın ölüsü merdivenlerde, yapayalnız... Oyun körlerle başlıyor, körlerle bitiyor. Bir süre kimse alkışlamadı. Sanki soluğu kesildi salonda herkesin."

"Heyecanlanmışsındır..."

"Beni bilirsin, her yanımda titriyordu. Çağımız insanlarının da yakıp yıkarak, öldürerek, tutkularının peşinde, acımasız cinayetlerle birbirlerine nasıl kıydıklarını düşündüm. Herkes de öyle düşünüyordu belki. Salondaki sessizlikten belliydi. Korkulu bir sessizlik. Sonra bir alkış koptu, sorma! Perde kapandığında, koyun sürüsü gibi peş peşe salondan çıktık. Kader yolunda o körler gibi gerçeği görmez olduk. Vestiyerden paltolarımızı alıp metroya yetişmekten başka bir şey düşünmüyorduk."

Deniz süt gibi beyazlaşmıştı. Heybeli'nin arkalarına doğru daha da açılıp aklaşıyordu. Kırışıksız ve parlak. Parmakla dokunulsa ince, ipek kumaş gibi bir yerinden deliniverecek sanki!

"Baksana sen şu görüntüye," dedim. "Bir yanımız çamlık, bir yanımız deniz; tam ortasında kırmızı sörfünde yelken açmış kara bir adam, harika değil mi?"

"Değil," dedi 'Z'. "Denizin mavisi pis, bulanık, çirkef suyu gibi. Çamların yeşili küllenmiş. Ağaçlar sersem salak eğilmiş sıcaktan. Dışarıda, orasından burasından çatlayıp yarılmış çukur dolu yollar... Karşı kıyılarda dağlara tırmanıp kuşatmış gecekondu; sisin altında kaybolmuş hayalet kıyılar..."

"Ne oluyor sana?" dedim, şaşkın.

"Her yer toz duman," dedi 'Z'.

"Şu güzel balkonda yayılıp oturmuş, çaylarımızı içiyoruz. Sen kalkmış, günün içine okuyorsun!" dedim.

Biraz kızmıştım. Rahatımı kaçırdı hep olmaya-cak nedenlerle.

"Bırak şu dünyayı, savaşları, Shakespeare'i şimdi. Edebiyat yapma, o benim işim hem."

Kızacağını biliyordum. Shakespeare üzerine hazırlıyordu tezini. Londra'ya araştırma yapmaya gitmişti ilkbaharda.

"Edebiyat yapmıyorum," dedi. "Gerçekleri görüyor, korkuyorum yalnızca."

"Beni ilgilendirmez artık," diye güldüm. "Nasıl olsa sonunu görmeyeceğim. Körlerin arasında biriyim ben, gelmiş, geçiyorum."

"Beni ilgilendirir," dedi 'Z'. "Gencim ben, çocuğum var, karanlığa yürümek istemiyorum."

Ölümü doğal görmesi hem hoşuma gitti hem de biraz hüznün verdi.

O ne derse desin, güzeldi Ada. Oturduğumuz eski ahşap Rum evi tepede olduğu için her yanı görebiliyorduk. Oymalı parmaklıklarının beyaz boyaları dökülmüş balkon, denizin üstünde kaptan köşküne benziyordu. Yanda, Heybeli'nin tepesi yemyeşil uzanıyor, üstünde birkaç küçük yapı, hastane ve önde sulara yapılmış Kaşık Adası...

'Z'nin bir zamandır yalnız çirkini, kötüyü görmesi şaşırtıcıydı. Üstelik Ada'da çocukluğu geçmişti. En güzel gençlik yılları... Ne derse desin beni koparamazdı Ada'dan. Gece yağan yağmurdan sonra gelen serinlikle rahatlamıştık. Güzel bir akşamın başlangıcıydı. Her şey yerli yerine oturmuş... Oturmuş mu? Bunu düşünmek istemiyordum. İşte sörfteki kara adam, düştü düşecek denize. Yana yatmışken ustaca doğruluyor, yelkeni doğrultuyor. Uçmaya başlıyor, arkasında küçük dalgacıklar bırakarak, karşı kıyılara doğru... Bunları yaşamak varken? O genç adamın yerinde olmak, dalgalara dalıp tuzlu suları tatmak güneşin altında, adalara karşı, küçük tahta parçasına tırmanarak, kırmızı yelkeni doğrultup rüzgârla birlikte,

deniz ve gök arasında, mavilerin içinde uçmak, uçmak...

"Harika!" dedim.

"Nedir harika olan?" dedi 'Z'.

"Şu küçük kırmızı nokta, noktanın üstünde uçan kara adam."

Mutsuzluğunun nedenini biliyordum biraz. Sabahki çirkin olay. Unutturmak için,

"Dünya nereye giderse gitsin yaşamak güzel," dedim. "Hem de hangi yaşta olursa olsun, bütün pislğine karşın..."

"Yazsana?" dedi.

"Neyi?" dedim, keyifsizce.

Parktaki çömelmiş ağlayan yabancı adam çıkmıyordu aklımdan. Biliyordum. Oysa ne o adamı, ne de Ada'yı yazmak istemiyordum. Birkaç öyküde sına-mıştım yıllar önce, yeterdi. Sait Faik'ten sonra başka-larının bu Ada için bir şey yazmaması gerekirdi. Daha önceleri de bunu konuşmuştuk onunla. Gene de her zaman olduğu gibi karşı çıktı:

"Burada önemli şeyler oluyor, farkında değil misin? Artık burası Sait Faik'in Adası değil."

"Sait Faik bir yana, bu ülke Atatürk'ün ülkesi mi?" dedim kızgın.

"Seninle politikadan konuşmamaya kararlıydık?" dedi.

"Hiç konuşmasak, hiçbir şeyden?"

"Düşüneceğiz nasıl olsa!" diye, güldü 'Z'.

Yayıldım koltuğuma, kollarımı açtım denize doğru, içimi çektim derin derin. Bir tür yalvarmaydı benimkisi: Bak ne kadar rahatım, mutluyum! Gölge düşürme güneşime, şu güzel yaz günüme... Az kalan günlerimden biri benim, bırak tadını çıkarayım...

Neler düşündüğümü ve ölümden nasıl korktuğumu biliyordu. Acımasız, üzerime yürüdü:

"Benim için yaz," dedi.

İsteksiz, kederli,

"Ne yazmamı istiyorsun?" dedim.

Peri kızı gibi güzel, sarışın kızı, ağlayan kadını, Adalıların sarıp kuşattığı kara yüzlü adamı görür gibi oldum.

"Yazmalısın," dedi 'Z'. "O adamı, çocuğu anlat. Sokaklarda, bahçelerde, yol boyunca fısıltılarla uçuşan sözcükler, yarı ölü çamların tepelerinden, damlaların üstünden uçan martıların iniltili bağırışlarına karışmalı. Kahvedekileri, arabacıları, bakkalı, Posbıyığın kızını, yanağı kara benli, yılışık küçük oğlanı, çöp bidonlarını devirerek yol kenarlarında yiyecek arayan başıboş atları, delik deşik yolları, yokuşun kıvrımında bağıra çağıra koşuşan kadınları, kızları anlat... her şey toz dumanın içinde belirip kaybolmalı. O adamın korku dolu gözleri..."

"Sen yazdın bile işte!" dedim, gülerek. "Toparlayıp kendin bitirebilirsin."

Kıskandım mı ne? Daha çok kızdım sanırım. Ada'yı toza dumana boğması hoşuma gitmemişti. Aşağılamıştı bizi. Bir zamandan beri, onun yazları birkaç haftalık geldiği, bir türlü ısınmadığı yabancılaştığı bir yerdi artık Ada. Derin yaralarla bozulup açılmış pis yollardan, köşk özentisi beton yazlıklardan, çamları keserek orman içinde yuvalanan kırık dökük gecekondulardan, hayvan pisliklerinden, beyaz kurt torbalarının sardığı çelimsiz çamlardan, susuz bir yazın kuruttuğu tozlu makilerden, meyvesi büyümeden piçleşmiş kocayemiş kümelerinden başka bir şey görmüyordu. Ada, onun gözünde dökülmüş-

lüğümüzün bir simgesiydi. Arsa spekülasyonları, Hilton'da çay içmeye giden Adalı küçük ağaları, gecekonduları, pahalı yazlıkları ile ülkenin binbir çirkin yüzünden birini yansıtıyordu. Benim balıkçıları, arabacı dostları, komşuları, her hafta yol ortalarında kurulan, küçük bir bayram yerini andıran pazardaki satıcıları ne oluyordu? Elif'lerim, Martha'ları, Emel'lerim, Mukaddes'lerim, Ali'lerim, hiçbiri umrunda değildi onun. Yalnız bir kez kilisenin olduğu tepeye çıktığımızda, denize karşı durup güldüğünü, yüzünün eski sarışın çocuk görüntüsüyle gençleşip kıvançla dolduğunu görmüştüm. Yalnız bir kez...

Yavaşça,

"Bunu benim için yap, parktaki adamın öyküsünü yaz," dedi.

Sonra oğlu girdi araya; başında kovboy şapkası, belinde tabancası ile dikildi karşımıza. Bir eli kalçasında, ağzında sigara yerine küçük bir çam dalı. Red Kit olduğuna inanmanın kıvancı ile parlayan gözleriyle çocuk; ışıkla dolu bir renkli toptu sanki balkona düşen. Tabancasını kılıfından çıkardığında ikimiz de oyuna katıldık, korkmuşçasına ellerimizi havaya kaldırıp masanın altına eğildik kurşunlardan korunmak için. Oğlan korkumuzu gülünç bulup kahkahayı bastığında doğrulup gülerek ona katıldık.

O sabah yürüyüşünü 'Z'nin istediği gibi yazmak; o günle birlikte Ada'yı yazmak. Aylardan sonra. Biraz güç belki ama insan uzaklaştıkça daha çok yaklaşıyor olaylara.

'Z', güneşli balkonda; uçuşan sözcükler, toplanıp dağılan insanlar, martıların iniltisi ve toz dumandan

söz ederken bütün gerçekçiliğine karşın oldukça şiirsel bir resim çizmişti. Onun gördüğü başka bir şeydi sanıyorum. Aylarca önce Londra'da gördüğü oyunun tedirginliği ile parkta başka bir oyuna tanık olduğunu sanıyor, kendi karamsarlığı ile her şeyi birbirine karıştırıyordu biraz. İnsanlar ne kadar yürek yüreğe olsalar bakışları ayrı görüyor çok şeyi.

Toz duman? Evet, kurak bir mevsim yaşıyorduk. Ada'yı da etkilemişti susuzluk; ülkenin her yanını olduğu gibi. O gün ayrıca hava çok sıcaktı. Bunaltıcı lodos rüzgârı, yaprakları, yağlı kâğıtları, çöpleri uçuruyordu havada. Yollarda herkes yüzleri biraz yana dönük yürüyordu uçuşan pisliklerden korunmak için. Bahçe kenarlarına dökülmüş kumlar, ince yol taşları, gözlüklerimizin arasından girip acıtıyordu gözlerimizi.

'Z' ile denize girmeye kararlıydık sabah. Balkon kapısını açınca rüzgâr savurdu saçlarımızı. Dalgaların kıyıya attığı pislikleri, yosunları gördük. Kalpazan'a giderken yarı yoldan döndük. Çöplerin yığıldığı kıyının yanından geçerken gözlerimiz, genzimiz yandı rüzgârla savrulan dumanlardan. Sabahtan çöpleri ateşe vermişlerdi. Haftada birkaç kez bunu yaparlardı.

Kâğıtlar, çaputlar, eski küfeler, daha birçok şey yanıyordu yol kenarından aşağı inen kayaların üstünde. Deniz kenarında biriken çöplükten ağır, isli bir duman yukarılara çıkıyor, gökyüzünde inceden bulutlaşarak çamların üstüne doğru sürüklenip dağılıyordu. Acı, pis bir koku sarmıştı her yanı. At pisliği, lağım kokularına alışmıştık, ama bu daha beterdi. Birbirimize bir şey söylemeden yürüyorduk. 'Z' eliyle ağzını kapamıştı. Önüne eğdiği başını arada sırada kaldırıp hoplaya zıplaya koşarak uzaklaşan oğlunu

kolluyor, somurtmuş, konuşmuyordu. Bütün bu pisliğin içinde gene de bir güzellik parlıyordu. Ama deniz, çamlar, yol kenarındaki yaban çiçekleri, uzaklarda kıyıların buğulanmış pembe çizgisi, hantal karnını denize vermiş ağır ağır Bostancı'ya doğru uzaklaşan beyazı bulanık eski vapur, hiçbiri umurunda değildi onun. Hafiften terleyen geniş alnını görüyordum yandan. Kaşları çatkın, yanakları gerilmiş, öfkeyle kısılmış, bıçak gibi yüzünü kesen gözleri... Dumandan uzaklaştığımızda ellerini çekti ağzından. Başını kaldırıp baktı. Acı, alaycı bir gülüşle,

"Karikatürist olsam bu Ada'yı çizerdim," dedi. "Şaşal, Niksar, daha ne varsa, bütün plastik mavi şişeleri yığardım üst üste, sonra küçük bir çam dalı dickerdim, boynunu uzatmış, boğulmaktan kurtulmaya çabalayan küçük, küçücük bir çam dalı. Bütün adalar, mavi, plastik su şişelerine gömülmüş, düşünebiliyor musun?"

"Düşünmek istemiyorum," dedim.

Çöpleri, şişeleri unutup birdenbire telaşlandı 'Z', "Oğlan nerede?" diye.

Oğlunu görünce rahatladı. Red Kit, parka doğru koşuyordu. Tabancasını çekmiş, önünden geçtiği ağaçlara nişan alıp hepsini devirip yere sererek...

"Küçük Don Kışot!" dedi 'Z'. "Ancak ağaçlara gücü yetiyor."

Yüzünü sıyırıp geçen öfkeyle dönüp baktı. Gözlerinde umutsuzluğu gördüm. Garip bir karanlıkla buğuluydu bakışları. Bir zamandan beri hep öyleydi. Nedenini sormuyorum, söylemeyeceğini bildiğimden.

"Gençliğimi öyle arıyorum ki bilsen," dedi.

Şaşkın, bakakaldım. Daha otuzundaydı. Gözü-
mün önünde canlandı: Küçük bir kız, mavi kısıcak
giysisi, sarı hasır şapkasıyla çamların altında kozalak
toplayan... Ne kadar severdi Ada'yı çocukluğunda.
Bir kanaryası vardı. Kuşun kapalı kalmasına çok üzü-
lür, kafesinin önünde iki eliyle eteklerini tutup dans
ederdi. 'Zavallı kuş, gün boyunca çok sıkılıyor, onu
biraz eğlendirmeliyim,' diye... Kanarya onu görünce
mi öyle şakımaya başlardı? Hayal mi yoksa? Hayal
olmayan şeyler de var: O zamanlarda Ada başkaydı.
Çamlar daha yeşildi, anımsıyorum. Fundalar, yaban-
yemişleri, makiler; sırtlarda, kaya aralarında biten
kaktüs türü yabancı bitkiler, yol kenarlarında, çam
altlarında vahşi hanımelleri, yaban gülleri; boş arsa-
larda meyvelerini rahatça topladığımız incir, erik, ka-
yısı ağaçları... Birdenbire aklıma geldi, biraz da onu
güldürmek için,

"Sen küçükken mezar taşlarına 'şato' derdin
anımsıyor musun?" dedim. "Şatolarla dolu deniz ke-
narındaki o güzel bahçeye girip oynamak isterdin..."

"Her şeyi anımsıyorum," dedi. "Balkonun sıcak
taşları üstünde çilek yedirdiğim kertenkeleyi, arap
köpeği, sabahları balkona tırmanan, hanımelinin ar-
kasında saklanıp akşamları aşağı kata, mutfığa inen
evin gedikli faresini, hepsini, hepsini anımsıyorum."

"Ada'yı çok severdin!" dedim.

"Evet, çocuktum ve her şey böyle değişmemişti."

Oğluna yetişmek için adımlarını sıklaştırdığında
dönerek bağırdı:

"Ah çocukluğum, benim güzel çocukluğum!"

Alay ediyordu, ama sesinde, gülüşünde özlem
vardı. Onların peşinde adımlarını sıklaştırdım. Biraz

soluğum tutuldu koşarken. Kocamışlığımı saklamak için gene de hızlı hızlı yürüyordum.

Parkın kapısına yığılmış kalabalığı görünce şaşır-dım biraz. Yanına vardığımda,

"Burada bir şeyler oluyor!" dedi 'Z'.

Adamı önce yabancı sandım. O zamana kadar Ada'da görmediğim biriydi.

Ağaçların altında duruyordu. Çelimsiz, silik yüz-lüydü. Gözlerinde korku vardı.

Erkekler işte oldukları için, kadınlar, çocuklar çoğunluktaydı kalabalıkta. Adamın çevresini sarmış-lar, ortalarına almışlardı. Genç bir kadın duruyordu karşısında. Tanıdım onu. Yazlıkçılardandı. Saman saçlı, bebek yüzlü bir kız çocuğunun elini tutuyordu sıkı sıkı. Yüzü bembeyazdı. Adama bir şeyler söylü-yordu.

"Ne diyor?" dedim.

"Onu öldürmek istediğini söylüyor," dedi 'Z'.

Elinden kopmak, kaçıp gitmek için uğraşan oğlu-nu bileğinden tutmuş, bırakmıyordu.

"Yerliler uzakta duruyorlar, bu adam onlardan mı?" diye sordu.

Bilmiyordum.

Kalabalığın içinde, bakkalın karısı, kahvecinin çocukları, gecekondu-lardan tanıdığım birkaç kişi, es-ki mavi evde oturan iki şişman madam vardı. Arala-rında Posbıyığın kızını görünce ona doğru ilerledim. Esmer yüzü kıpkırmızıydı kızın. Kara gözleri ateş sa-çıyordu. Yaklaştığımı görünce sıyrılıp kaçmak istedi. Aldırmadan sordum:

"Ne oluyor, ne yapmış bu adam?"

"Hiçbir şey!" dedi, hırlar gibi. "Hiçbir şey!"

Adanın en güzel kızlarından biriydi. Her sabah önümüzden geçer, gülerek selam verirdi. Uzun boylu, inceydi. Çalıştığı evlerden verilen giysileri yakıştırmasını bilir, saçlarını yanında çalıştığı madamalar gibi tepesinde toplardı, ustaca tokalayıp.

Kalabalıkta kulaktan kulağa fısıltılar başlamıştı. Yazlıkçıların çocuklarını dövdüğü için pek sevilmeyen kara benli, haylaz oğlan, yılışık yılışık gülerek bir şeyler söylüyordu.

"Ne söylüyor bu?" dedim.

"Şimdi seni ayağımın altına alırsam..." diye oğlana hırladı arabacının kızı.

Oğlan yanıımızdaki çam ağacının arkasına saklanıp bağırmaya başladı:

"Gördüm, gördüm işte!.. kızı duvarın dibinde yanına çekmiş..."

Kalabalıkta sarışın kadının sesi öfkeyle yükseldi:

"Nasıl yaparsın bunu sen? Nasıl?.. Nasıl?.."

"Yapmamıştı," dedi arabacının kızı. Sesi ıslık gibiydi. "Bak elinde tutuyor hâlâ külahı. Ben gördüm, kıza çekirdek veriyordu."

Başka bir ses,

"Sahi, yapmış mıdır?" diye, mırıldandı yanımda.

Bir başkası,

"Kıza çekirdek vermişse ne çıkar bundan?" dedi.

Sesler gittikçe yükseliyor, herkes bir şey söylüyordu. Yalnız şişman madamlar susuyor, seyretmekle yetiniyorlardı.

"O bir yabancı," dedim yavaşça.

"Yabancı değil, bizden," dedi arabacının kızı. Düşman gözlerle baktı yüzüme, uzaklaştı yanımdan. Yumruklarını sıkmış, sallıyordu iki yanında, koşarken. Ağlıyor mu, bağılıyor mu anlayamadım.

Sarışın kadın durmadan aynı sözleri tekrarlıyordu:

"Bunu nasıl yaparsın? Nasıl?.. Nasıl?.."

Bir genç kız geldi kadının yanına. Omzunu okşadı. Kulağına bir şeyler söyledi. Çevresine şaşkın, korkulu bakınan bebek yüzlü, sarışın kızı, annesinin yanından alıp gitti.

Oğlanla 'Z'yi bırakıp önümü kapayanları iterek yaklaştım adama. Çok genç olduğunu o zaman gördüm. Şaşkın, ürkek duruyordu kadının karşısında. Ağlar gibi bir sesle,

"Ben bir şey yapmadım," dedi.

Sözlerinin doğruluğuna tanık arar gibi kalabalığa bakıyordu.

"Yemin ederim, yanıma geldi kız, kabak çekirdeği istedi, ben de verdim..."

Kalabalığın içinde bir ses yükseldi:

"Polise haber vermişler... Telefonla..."

"Neden kaçıp gitmiyor?" diye söylendi bir kadın.

"O zaman bir şey yapmış sanırlar," diye, öfkeli bir yanıt geldi arkalardan.

"Kıymayın bana!" diye bağırdı adam.

Karşısındaki kadına doğru birkaç adım attı.

"Yalvarırım," dedi. "Yalvarırım... Askerden yeni geldim, daha tezkeremi bile almadım."

Kadın bağırmaya başladı:

"Seni sürüm sürüm süründüreceğim... Benim kızıma!.. Benim gül gibi kızıma!.."

"Bir şey yapmamış ki," dedi kalabalıktan biri.

Bakkalın karısıydı. Sesini yükselterek,

"Ben gördüm," dedi. "Duvarın kenarına oturmuştu. Kız yanındaydı. Kıza çekirdek verdi, nah böyle avucuna."

Yanağı benli, arsız oğlan,

"Ben gördüm, ben gördüm!" diye bağırdı. "Eteğini kaldırmış, kızın orasına bakıyordu."

Kalabalıktan birkaç kişi peşine düşüp kovaladılar oğlanı parkın meydanına doğru. Bu ara genç bir adam geldi. Koşmaktan yorulmuş, soluyarak. Kadının yanında durup koluna girdi. İşi ele aldığını gösteren öfkeli bir kurumla,

"Birazdan burada olurlar," dedi.

Adam olduğu yere çömeldi, başını ellerinin arasına alıp ağlamaya koyuldu. Çekirdek külahı önünde duruyordu.

"Sen daha çok ağlarsın," dedi kadın. "Polislere de ağla bakalım, kandırabilecek misin?"

Ve birdenbire boşandı, o da ağlamaya koyuldu.

İki şişman madam, ürkmüşçesine yavaşça çekildiler kalabalığın arasından. Yan yana, ağır ağır yürüyüp uzaklaştılar.

'Z' kolumu çekiştiriyordu.

"Gel," dedi. "Gel. Ben daha fazla dayanamayacağım, biraz yürüyelim."

Yokuşu inerken atlı arabada gelen polisleri gördük, arkalarından bir sürü, boş atlı araba geliyordu hızla, onlara yetişmek, durdurmak istercesine.

"Polisler!" diye, heyecanlandı bizim oğlan.

"Yürü!" dedi annesi sert bir sesle.

Oğlan hırçınlaştı:

"Ben oraya dönmek istiyorum, görmek istiyorum..."

"Hayır, iskeleye ineceğiz," dedi 'Z'.

"Yaşasın!" diye bağırdı oğlan. "Yaşasın!"

Annesinin elinden kopup koşmaya başladı yokuş aşağı.

"Açılırız biraz," dedi 'Z'.

Balkonlarda, bahçelerde insanlar vardı. Hiç olmadığı kadar kalabalıktı yollar. Orada burada kümelenmiş söyleşiyorlardı. Çoğu yazlıkçılardı.

"Bu rüzgâr!" dedi 'Z'.

Uçan saçlarını toparlamaya çabalıyor, gözlerini kırıştırtıyordu tozları çıkarmak için.

"Bütün Ada bunu konuşacak artık günlerce," dedim.

"Yazlıkçılar konuşacak, yerliler susacaklar," dedi, 'Z'.

"Onlar, evlerine kapandıklarında konuşacaklar ve hiçbir zaman unutmayacaklar," dedim.

Önünden geçtiğimiz eski bir evin bahçesinden genç bir kadın, karşı eve seslendi:

"Sahi mi? Adam, küçük kıza..."

Balkonlardan birinde ıslak saçlarını havluyla kurulayan bir genç kız,

"Sadece eteğini kaldırıp bakmış!" diye, bağırdı.

"Belki de bakmamış, yalnızca fıstık vermiştir," fısıltısını duyduk yanibaşımızda.

Ellerinde tenis racketleri, aşağı inen iki genç kızdı konuşanlar.

"Bakmıştır... Bakmıştır..." dedi arkadaşı.

Sözcükler, rüzgârla birlikte başımızın üstünde dönüp dolanmaya başladı:

"Çekirdek vermiş..."

"Duvarın dibine çekip..."

"Söylersen keserim seni demiş."

"'Vahim şeyler olur' demiş."

"Hangisi bağırmış 'Vahim' diye?"

"Kimse bağırmamış, anlamıyor musun?"

"Anası zorlayınca..."

"Kız mı bağırın?"

"Evet, evet... 'Kessen söylemem, sonra beni par-
ka göndermezsin,' diye ağlayarak..."

"O güzel kız?"

"Sarışın?"

"Bebek yüzlü?"

"Bir avuç kabak çekirdeğine?"

"Neler oluyor şu Ada'da, hâle bak!"

"Her şey değişti bu Ada'da, değişti..."

Sokağın ortasında durup kalmışım. 'Z' biraz şaş-
kın,

"Neden durdun?" dedi yavaşça.

"Dinliyorum," dedim.

"Neyi dinliyorsun?"

Sesler, gülüşler, alaylar, küfürler; rüzgârla yakla-
şan, uzaklaşan, ağaçların hışırtısında, denizin uğultu-
sunda kaybolan fısıltılar, sözcükler, havada uçuşan...

"Sen duymuyor musun?" dedim.

Anladı.

"Dert etme, bir zaman konuşur, sonra unutulur-
lar."

Yanımızdan bir araba geçti hızla, bizi ezmek ister
gibi. Posbıyığın arabasıydı. Kendimizi zor attık yol
kenarına.

'Z', korkuyla bağırdı oğluna, kaldırıma çıkması
için. Red Kit, kaldırıma atlarken silahını çekip taradı
arabayı, atları. Silahını kılıfına koyarken bize bakıp
güldü, kendini beğenmişçesine.

"Bizi ezecekti!" dedi 'Z'. Sesinde korkudan çok
şaşkınlık vardı.

Sonra öbür arabalar peş peşe kurşun gibi yanı-
mızdan geçtiler. Arabacılar gözleri öfkeyle tutuşmuş,

kamçıları havada. En arkadaki arabada polisleri gördük. Aralarında küçülüp ezilmiş parktaki adam...

Oğlana yaklaştığımızda sertçe payladı onu annesi:

"Ben sana yola çıkma, kenardan yürü, demez miyim hep?"

Arkamızda bir gürültü koptu. Kadınlar, çocuklar, karmakarışık koşuyorlardı yokuştan aşağı. Tanıdıklarımız vardı aralarında: komşu inşaatçının karısı, Posbıyığın kızı, bakkalın çırağı, Almanyalılardan birkaçı... Bizden yana bakmadan geçip gittiler.

"Eve dönsek," dedi 'Z'.

Oğlan ağlamaya başladı, "İskeleye gidecektik?" diye.

"Alışmak gerekecek bundan sonra," dedim. "Biraz daha düşman olduk onlarla."

"Neye alışmak?" dedi 'Z'.

"Yabancılığımıza. Adalılar bir yana, yazlıkılar bir yana..."

"Bu da mı olacaktı?" dedi 'Z'.

"Oldu bile," dedim.

Oğlan yerden aldığı sopayla ağaçlara vurarak hıncını çıkarırken biz durup denizi seyrettik, yan yana. Denizin yüzü karardı önce. Sonra bulutları gördük. Kirli yorganlar gibi üst üste katlanarak aşağılara sarkan yağmur dolu şişkin bulutlar...

Oğlanı önümüze katıp, yavaşça döndük, yokuşa vurduk yeniden. Rüzgâr hafiflemişti, yağmur çiseliyordu inceden inceye.

Akşama doğru hava açınca her zamanki yürüyüşten vazgeçip o gün evden çıkmadık, balkonda oturduk.

Burgaz, Nisan 1986

KARŞILAŞMA

Kadın, kapının aralığında baktı adama. Önce tanımadı. Gözlükleri, yüzünü çevreleyen kırlarla karışmış ince sakalıyla orta yaşlı biriydi.

"Ne istiyorsunuz?" dedi kadın.

"Tanımadın mı?" dedi adam.

Kadın, kapıyı tanımadığı adamın yüzüne kapamaya hazır,

"Tanımadım," dedi.

Adam, gözlüklerini çıkarıp iç cebine koydu. Gü-lümsedi.

"Ah," dedi kadın. "Sensin."

Gene de kapıyı yarı aralık tutuyordu. Saçlarını toplamaya kalktı, vazgeçti. Sabahlığını göğsüne doğru çekti. Kendini adamdan saklamak ister gibiydi. Neden giyinmedim, neden boyanmadım, diye geçti aklından. Sonra birdenbire kapıyı açtı.

"Gel," dedi.

Adamı karmakarışık bir odaya aldı: ütü tahtası, üstünde ütüye hazır çamaşırlar, yerde yastıklar, gazeteler... Kanepenin üstünde açılıp bırakılmış bir kitap, yanında içi izmarit dolu büyük cam kül tablası.

Adam kitabı alıp baktı.

"Hâlâ Eluard'da mısın sen?" dedi.

"Oradayım..." dedi kadın. "Bu rezilliğin ortasında başka nerede olabilirim? Durmadan şiir okuyorum, kafamın içini temizlemek için."

Kızmışa benziyordu. Yanakları al al olmuştu, gözleri ateş gibiydi.

"Yıllar..." dedi. "Yıllar geçti, bir düşünsene!"

Adam yanıtlamadı. Odanın ortasında öyle durmuş bakıyordu.

Bir süre sessiz kaldılar, birbirlerine bakarak. Adam, 'Bu benim sevdiğim kadın değil,' diye geçirdi içinden. Güzeller güzeli karısını anımsayınca, rahatlar gibi oldu. Kadın, 'Bu benim sevdiğim adam değil,' diye düşünüyordu. Bu bir hain, bir yüreksiz. Böyle bir şeyler geçti aklından. Onun karşısında daha fazla kalamayacağını anlayarak,

"Otur, sana bir kahve yapayım," dedi. "Harika Fransız konyağım var. Çikolatam yok, yazık..."

Adam karşı koymak istedi. Kadın koşup kaçtı odadan. Önce banyoya girdi. Aynanın önünde durdu. Kaç yıl oldu, diye sordu kendi kendine. Saçlarını çözdü. Gene topladı. "Hayvan!" dedi. "Yalnız beni değil, çocuğu da unutmuş." Tokalarını aradı, tepesine doğru çekiştirerek her zamanki topuzunu yaptı. Şakaklarının kenarından kırılmış perçemler düştü yanaklarına. Ucuz boyalar kapatamıyordu beyazları artık. "Allah kahretsin!" dedi, kime lanet ettiğini bilmeden. Telaşla yatak odasına geçti. Dolapta askıları birbiri üstüne çekerek arandı ilk önce. Sonra eline ilk geçen giysiyi çekip aldı. Hangisi olursa olsun önemi yoktu artık. Dudaklarını da boyamadı. Oysa sokağa çıkarken boyanırdı. Saçlarını güzelce tarardı. Şıklaşmaya, eski gençliğini korumaya, her şeye karşın yenilmediğini kanıtlamaya çalışırdı. Mutfağa geçip konyak şişesini, bardakları aldı. Salona döndü. Elinde tepsi, şaşkın kaldı adamın karşısında.

"Gerçekten sensin!" dedi.

Adam tepsiyi aldı elinden.

"Kahveyi yapmayı unuttum," dedi kadın.

"Konyakla birkaç kesme şeker işi görür," dedi adam.

Kadın masadan ağzı açık duran şekerliği aldı. Adamın karşısına oturdu. 'Bir hayal değil!' diye düşündü.

"Kız nerede?" diye sordu adam.

"Okulda," dedi kadın.

"Güzel mi, senin gibi?"

"Bende güzellik filan kalmadı. Gözleri sana benziyor, mavi ve şiir yazıyor."

Kendini tutamayarak bağırdı:

"Tanrım ne kadar zaman geçti! Kocaman bir genç kız o şimdi."

"Zaman çabuk akıp gidiyor," dedi adam.

"Sen neredeydin zaman akıp giderken."

Hafiften titriyordu. Öfkesini saklamak için toparlanmaya çabaladı.

"Sürgündeydim, biliyorsun. Af çıkınca kalkıp geldim."

Kadın masanın üstünde duran sigara paketini aldı. Sigarayı ağzına koyarken ellerinin titrememesine dikkat etti. Adam çakmağını çıkarıp sigarasını yaktı.

"Sen içmiyor musun?" dedi kadın.

"Bıraktım, göğsüme dokunuyor."

Çakmağı göstererek,

"Bu bir süs mü?" diye sordu kadın.

Dudaklarında ince, alaycı bir gülümseme belirdi.

"Bir armağan," dedi adam. Sesi sıkıntılıydı.

"Demek affettiler!" dedi kadın. "Sen onları affettin mi?"

Kadehlere konyak koyuyordu. Öbürü soruyu yanıtlamadı. Karşılıklı susarak konyaklarını içtiler. Biraz şeker kemirdiler. İkinci kadehi doldurduğunda adam sordu:

"Eskisi gibi içiyor musun?"

"Sen?" dedi kadın.

"Unutmak için evet."

"Ben içerken de unutamıyorum. İlk zamanlar hep bekler gibiydim, birdenbire kalkıp gelse, diye. Af çıktığında da 'Gelir mi?' diye aylarca sordum kendi kendime. Şimdi karşımdasın. Hâlâ şaşkınım. İnanılır gibi değil. Biliyorum evlendiğini, başka çocukların olduğunu. Şundan bundan duyduklarım. Bu aralar çok sözün ediliyor."

İçini çekti.

"Birdenbire mektupların arası açıldı. Sonraları hiç yazmadın."

"Gözaltında olduğunu biliyordum. Seni bulaştırmak istemedim. Kaçtığımda kaç gün karakolda kaldığını da biliyorum. İşkence yaptıklarını da."

"Allah belalarını versin," dedi kadın. "Kocam kurtardı beni. Evlendim hapisten çıkınca. Onun kanatlarının altına sığındım."

Konyak kadehlerini masaya bıraktılar. Susup birbirlerine baktılar bir süre. Kadın karşısındaki adamın yüzüne dokunmak ister gibi elini kaldırdı, hemen vazgeçip çekti. Dokunduğu anda silinip gidecekmiş gibi korkmuştu. Yaşlanmış, diye düşündü. Sanki o değil, bir başkası. Aynı şeyi adam da kendisi için düşünüyordu belli. Bağıra çağıra ağlamak, adamın boyuna sarılmak geldi içinden. Kendini tuttu. Kül tablasındaki sigarayı unutup bir ikincisini yaktı. Yanakları

pençe pençe kızarmıştı. Yer gibi çiğneyerek içiyordu sigarasını. Adam eğildi, sigarayı ağzından aldı.

"Bu kadar sinirlenmene gerek yok," dedi. "Heyecanlandın gene."

Sinirlendiği zaman eskiden de sigara paketine sarıldığını biliyordu. "Yaşlı bir kadın!" diye düşündü. Oraya gelmekle yanlış yapmış olduğunun farkına vardı birdenbire.

"Ne kadar değişmişsin!" dedi.

Kendini tutamayıp söylediği için fena halde kızdı.

"Hepimiz değiştik," diye mırıldandı. "Benim sakallarına bak... Gözlük takıyorum artık."

Kadın eğilmiş yeniden konyak koyuyordu kadehine. Onunkini boş bıraktı. İçkisini yudumlarken,

"Ben de yaşlandım," dedi. "Ama gücüm yerinde. Kitaplar imdadıma yetişiyor. Okumasam, yazmasam deli olurum herhalde."

"Kocan var?" dedi adam.

"Var. Kızı edindi. Beni seviyor. Ama yetmiyor. Bana acıdığını seziyorum. Çektiklerimi unutturmak için elinden geleni yapıyor."

"Acınacak halde değilsin. Güçlü kadınsın sen."

"Başkalarının bana acımasından nefret ederim. Ama kendi kendime gündüz gece acıyorum. Neleri kaybettim düşünsene!"

"Önce seni!" diye geçti aklından. Benim aşkım, büyük aşkım!.. Eski ateş yeniden canlanıp yakıyordu yüreğini. Hep öyle olmuştu. Hep acı, hep korku... Gece yarıları kapı kapı dolaşıp onu arayışları... Polise gidemezdi. Karakolda olduğunu, işkenceye alındığını düşünürdü. Odalarda bir aşağı bir yukarı dolaşmalar, perde aralarından boş sokakları gözlemeler... Geldi-

ğinde o müthiş coşku. Onunla sevişmek, kollarında uyumak...

"Ne korkunç günlerdi," dedi adam.

'Birbirimize delice âşık olduğumuz günler!' diye düşündü kadın. Yüksek sesle,

"Hayatımızı mahvetti köpekler!" dedi.

Adam bir şey söylemeden kalktı. Odayı dolaşmaya koyuldu. Duvardaki resimlere, kitaplıkta birbiri üstüne yığılmış kitaplara bakıyor, toz alır gibi elini eşyaların üstünden geçiriyordu. Kapının yanında, duvara asılı, çillenmiş, yer yer bozulmuş eski oval aynanın önünde durdu. Yüzüne baktı. Her şeye karşın kadından daha iyi kocamıştı. Ceketinin iç cebinden tarağını çıkardı. Önce saçlarını taradı, sonra sakalını. Aynanın içinden gülümsedi. Daha yapacağı çok şeyler vardı. Yıllardır içini yiyen bir şeyi koparıp atmak, geçmişini unutmak. Yeni yaşamını, yerleştiği kentte sevgilisiyle sürdürmek, yeni soluklu kitaplar yazmak. Bu kenti, bu kadını söküp atmak içinden. Yerleştiği ülkenin yeni öğrendiği dilinde yazarak kendini dünyaya tanıtmak. Neden olmasın?

Yan cebinden gözlüğünü çıkardı, kravatının ucuyla parlatarak taktı. Gözlükleriyle, çenesindeki küçük sakalıyla yeniden kapıdan giren yabancı olmuştu.

"İşte böyle..." diye mırıldandı. "Yıllardan sonra!.."

"Evet, yıllardan sonra..." dedi kadın.

O da ayağa kalkmıştı. Adamın karşısında gelip durdu. Kızarmış yanaklarında çillerini gördü adam. Ateş saçan gözlerini gördü. Bir an önce oradan çıkıp gitmekten, ondan kurtulmaktan başka bir şey düşünmüyordu artık.

"Ben..." dedi, kekeledi, "ben belki sana, çocuğa yardım edebilirim diye düşündüm. Kitaplarım çok satıyor; birçok dile çevrildiler. Durumum iyi. O kitaplarda senin elinin, düşüncelerinin izleri var, unuttum. Kavgayı birlikte yürüttük, yükümü paylaştın yıllarca. Beni vermemek için jandarmalara tabanca çektiğin geceyi anımsıyorum. Saçımdan sürükleyip götürdüler seni..."

Parmağını dudaklarına götürdü kadın.

"Artık sus!" dedi. "Onlar geride kaldı. Benim senden istediğim bir şey yok. Ben çalışıyorum, bir şeyler yapıyorum. Kocam var, çocuğum var. Beni düşünme."

"Seni kıracak bir şey söylediysem..." dedi adam.

Benim kırılacak yanım kalmadı diye, düşündü kadın. Kapıya yürüdü, kanadı açtı.

"Haydi git..." dedi.

Akşam kocası geldiğinde, yatakta sırtüstü uzanmış onun soyunmasını seyrederken anlattı:

"Hâlâ bir hayal olup olmadığını düşünüyorum. Bir hayal değil, çok pis bir şeydi aslında. Hemen çıkıp gitmese üstüne atılıp yüzünü gözünü parçalayabilirdim."

"İyi ki yapmadın," dedi kocası. Gelip örtülerin altına uzandı. Onu kollarının arasına aldı.

"Şimdi ağlayabilirsin," dedi.

Kadın,

"Onuruma dokundu, başka bir şey değil," dedi. Sonra ağladı.

7 Aralık 1998

İSKELE

*Başta, Nurullah Berk, Münevver Andaç,
Fikret Adil, Ercüment Kalmuk; Koço'da bu-
luştığımız dostların anısına.*

"Ne cansız yer burası!" dedi adam.

"İskeleye inelim istersen," dedi kadın.

"İskelede de bir şey yok," dedi adam.

Bacaklarını uzatıp esnedi uzun uzun. Kadın dirseklerini masaya dayadı. Yüzü avuçlarının içinde iskeleyi seyre koyuldu, sıkıntılı.

Uzaktan bakınca beyaz boyaları yer yer dökülen küçük yapısıyla çirkin, bakımsız bir görüntüsü vardı iskele binasının. Daracık rıhtım yolu gide gide bu küçük yapıyla düğümlenirdi denizin üstünde. Eskiden yazın, pazar günleri şenliklenirdi iskele. Köyün kızlarının, oğlanlarının buluşma yeri idi. Koço'nun çoktan öldüğü, birkaç garsonun aylak aylak dolaştığı geniş terasta dostluklar çözülür, bağlanır, iskele biraz boşalır, vapurlar seyrek uğrar, kentin yorgun insanlarını rıhtıma döküp başka iskelelere doğru uzaklaşırlardı.

Güneşin, bulutların arasında görünüp kaybolduğu, denizin mavisinin solup kirlendiği ılık bir sonbahar günüydü. Erkek ve kadın, böyle bir günde düşmüşlerdi Koço'nun yerine. Şimdi ikisi de Güney kıyılarından birinde başlayan aşklarının bitmek üzere olduğunun bilincinde, bunu yalnız birbirlerinden değil, kendilerinden de saklamaya çalışarak kopup ayrılmanın sıkıntısını yaşıyorlardı.

İskelede iki genç oğlan, kenarda, taşlara oturmuş balık tutuyor, küçük bir kız, boyundan büyük, gıcır

gıcır mavi bebek arabasında çocuk gezdiriyordu. Koço'nun önünde, aşağıda, kumlar, taşlar, molozlarla dolu kıyıda, köhne sandallardan birinin içinde, torunlarına mırıl mırıl bir şeyler anlatıyordu Kirya Maria. Hep denizkızı masalını anlatırdı onlara, ama bugün başka bir masaldı anlattığı: Yatakta uyuyan genç bir kadın, pencere arkasında süpürgeli kara bir cadı. Yatakta uyuyan güzeller güzeli genç kadının anneleri, cama vuran kara cadının ölüm olduğunu bilmiyorlardı çocuklar. Onların bütün merakı, kadının uyanıp süpürgeli cadıya pencereyi açıp açmayacağıındaydı. Oğlan, cadının arkasına, süpürgeye binip uçtuğunu hayal ediyordu. Kız, masalın bir yerinde uyuklar gibi oldu. O zaman Kirya Maria kendi masalını kendisine anlatmaya koyuldu.

Kadın,

"Yanlıştı buraya gelmemiz," dedi.

"Evet, saçma. Başka bir yerde buluşabilirdik," dedi, adam.

İskele memurunun küçük sandalı yanaştı rıhtıma. İskele memuru elinde yarı canlı kırlangıçlar, atladı rıhtıma. Suç işlemiş biri gibi başı önünde, ayaklarını sürüyerek yürüyordu. Yüzünü sıvayan uzamış sakalı, yağlanmış, kepekli kır saçlarıyla olduğundan yaşlı görünüyordu. Sarı köpeğin yanından geçerken duraklar gibi oldu. Başını salladı, öfkeli:

"Hay domuz hay!.. Sen burada güneşte keyiflen, benimki içerde, taşların üstünde inleyip ağlasın... Ulan hak mı bu, hak mı?"

Kahvedekiler, "Hayvanı vakitsiz çiftleştirmenin sonu işte," diye suçu onun üstüne yığmışlardı. Nasıl

anlatmalı? Hayvancığa rahat vermedi ki bu sarı yılan. Hep peşinde: Kapının önünde, iskelenin başında... 'Ulan küçüktür bu, senin cinsin değil üstelik...' Uyuz çomar dinler mi? Haydut! Zavallı yavrucağın içinde yarı ölü, kol bacak tutmaz yatıyor.

"İki aylık gebe," demişti baytar. "Doğuramaz, ölür. Pek erken olmuş bu iş, berbat etmişsiniz zavallıyı."

"Ben ne bilirim beyim! Yolcular üşüşmüştü başıma, bilet kesiyordum. Hayvancık iskelenin altına, moloza inmiş. İşte o sırada, hıncır canavar... 'Bu köpecik neden böyle şişmanlıyor?' derken ben..." Herif dinlememişti bile, gülümsemişti yalnızca. Anlatmaya çalışmıştı: "İnan olsun balığa bile isteksiz çıkıyorum. Uyku tutmaz oldu."

Balıkları Yani'nin kocakarıya verecekti. Damadının kokuşmuş balıklarını değil, taze balık yesin. Dışsiz ağzını şapırdatar şapırdatar, 'Kale yumuşacık, yumuşacık,' diye... Yavrucağın başının gözünün sadaka-sı. 'İyilik et, denize at, hâlik bilmezse balık bilir,' demişler. Of... Of, hani şu hayvan bir iyileşse... Dahası var mı, ağlıyordu denize açıldığı zaman. Kalbi kanıyordu düşündükçe. Pis dünya!

Doktor,

"Hiç duymaz, hemen bir saniyede olur biter," diye, iğneyle uyutmaktan söz ettiğinde, hayvancık anlamış gibi başını kaldırıp mazlum mazlum bakmıştı yüzüne. Ödö patlamıştı, hayvanı elinden alıp hemen oracıkta öldürecekmiş gibi.

"Yok bayım, yok... Canı Allah vermiş, Allah alır," diye, köpeğini kucağına alıp kaçmıştı oradan.

"Eğer ölürse sen de kendini ölmüş bil, Sarı it!" diye mırıldanarak geçti köpeğin yanından. Köpek hiç-

bir şeyin farkında değildi. Koço'nun mutfağından çaldığı kocaman bir aşık kemiğini kemirip duruyordu. Adam yanından geçerken korunmak istercesine kemik ağzında, kenara doğru çekildi. İskele memurunun köpeği oynaşmak için iyiydi ama kendisi kötüydü. Kaç zamandır köpeğini dışarı çıkarmıyor, yanından geçerken homurdanıp tekme atacak gibi bacağına sallıyordu.

Küçük kız arabasını deliler gibi sürüyor, iskele-
nin üstünde bir aşağı bir yukarı kırmızı bir balon gibi yuvarlanıyordu. Arabanın içinde uyuyan bebeğin terden saçları yanağına, şakaklarına yapışmıştı. Yanakları şeftali sırtı gibi pembeydi. Rüyasında gülüyor, dudakları şişip indikçe püf... püf... diye küçük sesler çıkarıyor, yemyeşil bir çayırın ortasında, süt beyaz minik tavşanları kovalıyordu. Araba sallandıkça uyanır gibi oluyor, sonra gülerek gene tavşanların peşine düşüyordu. Kız arada bir bebeğe şöyle bir göz atıyor, 'Aman ne iyi, uyusun, beni rahat bıraksın,' diyordu içinden. Dünya umurunda değildi. O sabah kırmızı entarisini giymişti. Entari yeniydi. Hanım dikmişti. Artık büyüdüğünü, bebeği gezdirirken iş, gömleğini çıkarabileceğini söylemişti. Arabanın sapına yapışmıştı kız sıkıca. Kolları gerilmiş sızlıyordu. Pabucundaki çivi, hınzırca saplanıp tabanına batıyordu. Aldır-
dığı yoktu. Koşarken kırmızı entarinin etekleri bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Göğüsleri entariyi delmek ister gibi kumaşı geriyordu. İçinde, ta şuracıkta cıvıl cıvıl bir kuş çırpınıyordu sanki. Nedenini bilmeden gülüyordu kız. Varsın somurtkan iskele memuru yanından geçerken homurdansın. Oğlanlar oradaydı...

Kadın içini çekerek doğruldu iskemlesinde.

"Şu küçük kıza bak," dedi. "Arabayı deli gibi sürüyor. Çocuğu düşürecek."

"Boşver," dedi adam.

Sigara paketini çıkarıp bir sigara yaktı. Paketi kadına uzattı.

"İstemem," dedi kadın.

Her şey bitti, konuşacak lafımız bile kalmadı, diye düşündü. Kara bir bulut gibi hüznün süzülüp girdi içine. Eski günleri anımsadı. Terasta, masalara doluşup gülüşüp konuştukları dostlarını... Herkes küçük serüvenler peşinde... Birbirlerine bağlanıp çözülerek... Ağlayacak gibi oldu, ama kendini tuttu.

Oğlanlar sırtlarını iskeleye dönmüş, çömeldikleri yerde, taşların üstüne serdikleri yemlik böcekleri olmalarının ucuna takmaya uğraşıyorlar, aralarında konuşup gülüşüyorlardı. Kıza bakmadılar bile. Görmüyorlar mıydı her şeyin değiştiğini, onu, yeni entarisini görmüyorlar mıydı? Hanım da giyinceye kadar farkında değildi. Oradan buradan çekiştirip entariyi üstünde düzeltirken onun göğüslerine baktığını görmüştü kız. "Biraz dar mı oldu ne?" diye söylenmişti. Arabayı merdivenlerden indirirken çocuğu ona bırakmaktan pişman gibi durakladığını görmüş, ödü patlamıştı çıkmalarını engelleyecek diye. İşin tuhafı o da hanımla birlikte görmüştü, hafiften sivrilip, yuvarlaklaşmaya başlayan göğüslerini. İlk kez, kendisinin olan bir şeylere kavuşmuşçasına sıcak bir sevinç sarmıştı her yanını. Şimdi iskelede gidip gelirken herkes onları görsün istiyordu. "Değnek gibi sıska, pek meymenetsiz bu senin yeni kız," diyemeyeceklerdi artık. Onlar oradaydı, göğsünde. Ne kadar garipti, insan

bir gece uyuyor, sabah kalktığında her şeyin değiştiğini görüyordu. Madem ki hava bu kadar güzel, madem ki kırmızı entarinin etekleri rüzgârda uçuyor... Ama şu oğlanlar? Onların görmesini istiyordu.

"Bakın, işte ben buradayım, yeni entarim, yeni şeylerimle... Arabayı nasıl sürüyorum... Şöyle bir itince oluyor, yağ gibi kayıyor araba... Öyle tuhaf ki bugün olanlar... Düşünün... Düşünün... Hah hah!.. Baksalar, bir görseler..."

"Küçük hanım, siz, kırmızı entarili..."

Bunu söylediler mi arkasından? Hayır, oltalarını denize atıyorlar. Araba taşa vurdu, çocuk uyanıp viyaklarsa?.. Yalvarırım bir kez bakın bana. Önlerinden geçiyorum. Kırmızı entarim, göğüslerim, saçlarım, kaşım, gözüm... İşte ben!..

"Çok hoş bir genç kız... Tazecik..." dediler mi? Rüzgâr mı yoksa kulağına fısıldayan?

"Öyle söz atmalara gelmem ben. Rica ederim, bildiğiniz kızlardan değilim."

"Sizi seviyorum. Gelin... Benimle gelin..."

"Nasıl olur? Araba, çocuk, evde bekleyenler var!"

"Şuraya bırakın arabayı, çocuğu kenara..."

"Ah, nasıl?.."

"Verin elinizi. Koşarak kaçacağız. Hemen, şuradan..."

Evet, bir baksalar? Arabayı uçurur gibi yanlarından geçirip güldüğü zaman... O, sinema artistlerine benzeyen esmeri? İlk o fark etmeliydi. Dönüp yeniden arabayı iskelenin ucuna kadar koşturacaktı. Arabayı uçurur gibi yanlarından geçirdiği, onlara bakarak güldüğü zaman?..

Kız, yanlarından uçar gibi uzaklaştığında oğlanlardan biri zıpladı yerinden, ayağa kalktı. Oltanın kancası parmağına girmişti. Parmağını ağzına alıp emdi. Yüzünü buruşturdu. Ağzına bulaşan kanı denize tükürdü. Kızın arkasından bakarak öfkeyle bir küfür savurdu.

"Ne istiyor bu kel besleme bizden?" diye, söylendi. "Durmadan sırtıp geçiyor yanımızdan."

Öbürü eğilmiş, dikkatle suları kolluyordu.

"Takma kafana," dedi. "Küçük orospu, güzel olsa neyse..."

Ayaktakinin parmağındaki kan durmuş, küçük, ince bir çizgi kalmıştı. Oltasını bırakıp yere, arkadaşının yanına çömelerek,

"Ne anlatıyordun sen?" diye sordu.

"İşte anlatıyordum... Geminin ambarına saklayacak herif bizi. Bütün dümen oraya gelinceye kadar. Adama biraz para uçlandın mı, tamam. Yalnız kumanya sorun. Üç dört haftayı göze alacağız. Adam, 'Ben size yiyecek getiririm,' diyor ama... Bak, bak nasıl vuruyor! Vay be, gene kaçtı... Ne diyordum, yani sen var mısın?"

"Tabii, Fethi varsa ben de varım. Hem o beceriklidir. Turistlerle, şununla bununla konuşa konuşa İngilizcesini nasıl geliştirdi."

"Fethi tamam. 'New York'a çıkalım, ötesi kolay,' diyor. İşin başı para. Fethi'ye söyledim. O da benim gibi sana güveniyor. 'Erkek çocuktur, dediğini yapar,' dedi. Son dakikaya kadar kimseye söylenmeyecek. Okuldakilere de... Fethi'ye senin ağzının sıkı olduğunu söyledim. Vapura bininceye kadar yalnız üçümüz bileceğiz. Yoksa enselendik mi işimiz tamamdır."

"Haydi ulan, ben konuşur muyum hiç. Kimseye çaktırmam merak etmeyin."

"Ama Fethi diyor ki: parayı on beşine kadar ambardakine vermezsek..."

"Dedik be, ihtiyarı sıkıştıracağım. 'Borçlandım,' derim. 'Okul çetesi beni kıştırıp dövecek,' derim."

"Vermezse?"

"Çaresine bakarım. Vermezse sıkarım boğazını valla moruğun!"

"Bunu yapamazsın!"

"Doğrusun, yapamam. Paraları nereye sakladığını biliyorum. Başucunda, çekmede. Uykusu ağırdır, çekmeden paraları kolayca alırım. Hemen o gece tüyü vapura binmeliyiz."

"Bal gibi hırsızlık be!.. Uyanır, polise haber verirse?"

"Vermez o, beni sever. Bir sürü parası var bankada. Oralardan yazarım, gönlünü alırım."

Böcekleri toplayıp kancaya takacaklarını seçtiler. Oturdular, bacaklarını sarkıtıp oltalarını denize attılar yeniden.

"Ben şimdiden New York'tayım," dedi esmeri. Öbürü: "İşte vuruyor, yakaladım, valla yakaladım!" diye sevinçle bağırdı. Oltayı çekti. Kahkahalarla gülüyor, oltanın ucundaki küçük izmaritin sularını sıçratarak arkadaşına doğru sallıyordu.

Adam, garsonu çağırıp hesabı ödemişti. Kadına, 'Haydi kalk, gidelim!' demek istiyordu. Ama nasıl diyeceğini bilmiyordu. Onu kırmak istemiyordu. Kendi budalalığına kızıyordu biraz. Kadın, 'Yirmi yaşımı yeniden yaşamak istiyorum,' diye, getirmişti onu bu köhne iskele meyhanesine. Yirmi yaşında burada öğ-

lanlarla cilveleřiyordu diye, dűřűndű. Bira içip sarhoř oluyordu. Sonra her biri bir yana, arka sokaklarda  pűřűp řarkılar söyleyerek... Belki yatıyordu da liseli arkadaşlarıyla. Kolay bir kadın olduėunu dűřűndű. Kumsalda yarı çıplak uzanmıř, gűneřlenirken ilk o bakmıřtı kollarının arasından. Gűlűmsemiřti. Yok ben gűlűmsedim ilk. 'Bu akřam onu yataėa atarım,' diye dűřűnűyordum.

Hiç de öyle olmamıřtı. Ancak iki hafta sonra yemek önerisine peki demiřti. Masada mumlar, řampanya, g kyűzűnde koskocaman bir ay, onun deyi-miyle: 'Kumsala vuran kűűk dalgaların mırılıtlı řarkıları...' Onun korkunç bir romantik olduėunu, Bed-ri Rahmi'nin ařk řiirlerini okumaya bařladıėında anlamıřtı. O gece sarhoř olduėunda, kapısının  nűnde zorlayarak içeri girebilmiř, ancak koynuna alabilmiř-ti. Neden birkaç ay sűren iliřkilerinin ikisini öylesine alıp g tűrdűėűnű soruyordu kendi kendine řimdi. Ařık olduėunu sanmıřtı. Onu hâlâ seviyordu, ama es-kisi gibi deėil. Kűűk bir yaz serűveni belki de...

"Bana neden öyle bakıyorsun?" dedi kadın.

"Ah sonunda farkına vardın," dedi adam. "Sen is-keleye bakıyorsun, ben de senin gűzelliėini seyrediyorum."

Alayla gűldű kadın.

Yalan söylediėimi biliyor, diye dűřűndű adam. Elini omzuna koyarak o da onunla birlikte gűldű.

Kadın, yavařça geriye çekilip omzunu kurtardı. Hep  yle gűlűmseyerek yeniden iskeleye bakmaya koyuldu.

Kırmızı entarili kız, kan ter içinde, soluk soluėa oėlanların yanından sűrtűnűr gibi geçti bir kez daha.

Oğlanlar farkına varmadılar. Kız, yolun kenarında, sıyırdığı kemiği bırakmış, uyuklayan köpeğe çarpmamak için arabayı yana çekerek alnındaki terleri silmeye koyuldu. Oğlanlar görmemişlerdi. Görmek istememişlerdi.

"İt oğlu itler!" diye küfretti kız. Onlar görmesinler, nasıl olsa bir gün birileri görecekti. Eve dönmesi gerekiyordu. Çocuk uyanmıştı. Anası beklerdi kapılarda. Gitmeye, yola çıkmaya hazırlanırken, aşağıda, sandalın içinde oturmuş, kendisine bakan Kirya Maria'yı gördü. Kız öfkeli, Kirya Maria hüzünlü birbirlerine bakıp gülümşediler.

Kirya Maria, torunlarıyla kucak kucağa, eski sandalda oturuyordu. Çocuklar canlanmışlardı. Açık denizde korsan peşindeydiler şimdi. Kollarını açıyor, göğüslerini şişiriyor, kürek çekerek bir öne bir arkaya sallanıyorlardı.

İhtiyar kadın, kendi kendine konuşmayı sürdürüyor, "Olur mu bu, olur mu hiç!" diyordu. "Koriçamu orada upuzun yatıyor, kan döküyor, herif çayını içip keyfediyor... Üstelik azarlamıştı: "Durmadan ağlama," demişti. "Al çocukları çık, ben onu birazdan götürürüm." Nereye götürecekti? Mezarlığa? İçinden, Allah kahretsin seni Yani, demişti. Kız lafa karışmış, "Haydi git mama, haydi git, doktora ben kendim de giderim," demişti. Kızın gelin olduğu gün daha dün gibi aklındaydı Kirya Maria'nın. Kanlı canlı, top gibi... Gencecik... Bu herifler yaparlar, ederler, sonra işte böyle. Ah sen koriçamu, benim gül kızım, öyle olur mu, çöp sapı konur mu oraya? Delisin sen kız, delisin!.. "Sus bunak!" diye, yüzüme bağırdı. O da kocası gibi, ona benzedi, ekşidi. Huysuz oldu. Yatağın içinde bembeyaz, upuzun... Çocuklar, onlar koş-

mak ister, gezmek ister... Benim bacaklar ağrısın, ki-me ne... "Eski bohça," Yani, öyle çağırır, çocuklar da öyle. Kapı arkalarına saklanıp... Yani sarhoş olunca bağırmaya başlarlar: "Nedir bu! Yüz yıl yaşayacak, yüz yıl bakacağım ben buna?.." Kızcağız söylenir: "Yapma Yani, anamdır vre! Yüzüne söyleme." Yani, komşulara da söylerdi: "Kirya Maria mı? Bakmayın sızlanmalarına siz onun. Domuz gibidir be. Öyle de-ğil mi kokona? Biraz bacaklar işte, dişler yok. Ama yemek ver nasıl yutar! Ne zaman gömeceğiz seni, Es-ki Bohça ha?" "Bırak onu," derdi kız. "Bırak diyo-rum Yani." "Mama nasıl ayaklar? Vereyim sana biraz ekmek ha? Tereyağlı, ister misin ha?" Yani'ye tutul-masa?.. Yani'ye bütün kadınlar bayılırdı. Yani güzel adamdı. Evlendiklerinin ilk ayında sandık odasına ka-payıp saldırmıştı. Neyse kısa sürmüştü. "Sen iyice morukladın artık," diye peşini bırakmıştı. Kız bil-mezdi. Ağzını sıkı tutmuştu Kirya Maria, kız üzül-mesin diye. Herif, "Şöyle bir çıkayım," der, sepetleri alır, "balıkhaneye," diye, gece yarıları zilzurna sarhoş dönerdi. "Gir çocukların yanına, görmesin döver se-ni," derdi kız. Ah koriçamu! "Kız delisin sen, beni dövsün, seni dövmesin kız..." Dinlemez, çocukların odasına atardı onu. Kız ar söylenirdi: "Aman mama aklın yok senin. Yaramazsın işe sen. Al çocukları, çı-kar çocukları..."

Kirya Maria'nın ağlamak geldi içinden. Kendini tuttu.

Biraz sonra kürek çekmekten yorulan torunları-na kısık sesiyle denizkızı masalını anlatmaya başlı-yordu.

Adam ayağa kalkmıştı.

"Ben sıkıldım, haydi gidelim," dedi.

"Sen git, ben biraz daha kalacağım," dedi kadın.

"Eski mahalleme gidip dolaşmak istiyorum."

"Ben kulübe gideceğim, arkadaşlarımla sözüm var."

Eğilip kadının saçlarından öptü.

"Beni ara."

"Ararım," dedi kadın.

Bakışlarındaki alaycı gülüşten aramayacağını anladı adam.

"Haydi," dedi kadın. "Karşıda, durakta taksi var, kaçırma."

"Hoşça kal," dedi adam.

Kadın yalnızca güldü. Adam arkasını dönüp uzaklaşırken iskemlesini denize çevirdi.

Yağmur yağacak gibiydi. Denize bulutlar yansıyor, sular da birbirinin peşinden kayıp uzaklaşıyorlardı. Birdenbire güneş, birdenbire yağmur; sonbaharın değişken günlerindendi. Akşamın bastırıcı alaca karanlığında sanki bulutlar üstüne düşüyor, deniz, iskele, şurada burada küçük insanlar ve kendisi kaybolup siliniyordu.

Kadın bir süre oturduğu yerde kıınıldamadan kaldı. Her şey bitti, diye düşündü. Küçük bir yaz serüveni. Güneşle, denizle beslenen. Ayağa kalkıp baktı. Taksi gitmişti. Derin bir soluk aldı. Adamın kendisini orospu yerine koyup koymadığını düşündü. Kolay bir kadın, bir yaz eğlencesi... Omuz silkti. Koço'nun merdivenlerini indi yavaş yavaş. Dönüp baktı. Gerçekten iskelede bir şey yoktu.

1960-1988

Peride Celal

MELAHAT HANIMIN DÜZENLİ YAŞAMI

Değerli yazarımız *Peride Celal*'in bu son kitabında altı yeni öykü yer alıyor. Romanlarını da, öykülerini de alabildiğine yalın, gösterişsiz bir dille yazan bir yazar *Peride Celal*. Bu yalınlık, büyük bir ustalığın becerisidir. Süslemeyi hiç bilmez, çünkü süslemek elinden gelmez *Peride Celal*'in. O yalınlığın, süslenmemiş edebiyatın incelik dolu ustasıdır veren *Melahat Hanımın Düzenli Yaşamı* adlı kocasının ölümünden sonra yeni ve çok düzen kurmaya çalışan bir yaşlı kadının içine düştüğü yeni yalnızlıkla baş edemeyişinin müthiş bir çözüme önüne serildiğini göreceksiniz. *Ağaç* adlı öyküde salonun ortasındaki bir ağaçla o salonda yaşayacak dostluğuna tanık olacaksınız. *Açık Oturum*, bir programına çıkarılan bir temizlikçi kadının değişen hayatı hiç de yabancı gelmeyecek. *Toz Duman*, kitapta öykülerin belki de en güzeli. Bir adanın değişen hayatı birlikte nasıl değiştiğini bu kadar yalın, bu görünümlerle her yazarın başaracağı bir şey değil. *İskele* adlı son öykü, müthiş bir atmosfer yaratan yazarımızın bu çok genç öykülerini kıvançla sunuyor.

ISBN 975-510-904-8

9 789755 109046 >

Kapakdaki resim: PIERRE BONNARD